

# Kvinnors rädsla

## - sexuellt våld och sexuella trakasserier i det offentliga rummet

Johanna Magnusson & Eva Karlsson

---

Socialhögskolan vid Lunds universitet.  
SOPA63  
HT-09

Handledare: Agneta Hedblom

”Alla män glodde och det var typ skit obehagligt, och jag ville typ åka hem igen” (Linda, 24 år)

## **Förord**

Vi tackar, och bugar för, de åtta kvinnor som tagit sig tid att medverka i vår studie. Utan er hade denna uppsats aldrig varit möjlig. Vi tackar även varandra för gott samarbete.

Authors: Johanna Magnusson, Eva Karlsson

Title: Business and pleasure or victimization –media images of male and female prostitution

Supervisor: Agneta Hedblom

Assessor: Hans Edvard Roos

The purpose of this essay has been to investigate how the threat of sexual violence and sexual harassment is experienced by eight young women in Malmö. Sexual violence and sexual harassment is in Swedish society seen as a social problem which must be regulated by law, and socially dealt with. Although, in our opinion, this is only half the truth. It is not a misjudgement to state that sexual violence and sexual harassment is a social problem, but also the fear of sexual violence and sexual harassment must be seen as a one. By interviewing eight women in the age range from 23 to 28 years, our essays aim is to answer questions of how the threat is seen, when the threat is experienced, and how the threat restricts women in their daily life. Factors of why women experience a fear of sexual violence and sexual harassment is also given. In the analysis Berger and Luckmann's thesis concerning social constructivism is used.

Key words: the female fear, fear of crime, geography of fear, situational fear, social constructivism

# Innehållsförteckning

## Kapitel 1 Inledning

- 1.1 Bakgrund s.7
- 1.2 Problemformulering s.8
- 1.3 Syfte och frågeställningar s.9

## Kapitel 2 Centrala Begrepp

- 2.1 Sexuellt våld s.10
- 2.2 Sexuella trakasserier s.10
- 2.3 Det offentliga rummet och det privata rummet s.11

## Kapitel 3. Tidigare forskning

- 3.1 Litteratursökning s.12
- 3.2 Nationelltrygghetsundersökning s.12
  - 3.2.1 Statistik s.13
  - 3.2.2 Trygghet och otrygghet s.13
- 3.3 Trygg stad s.14
- 3.4 Rädslans rum – trygghetens rum s.16
- 3.5 Var rädd om dig s.16

## Kapitel 4. Teori

- 4.1 Kunskapssociologi s.19
  - 4.1.1 Vardagslivets verklighet, vår syn på världen s.20
  - 4.1.2 Institutionaliserings och legitimering s.22
  - 4.1.3 Socialisering och skapandet av individen s.23
- 4.2 Sammanfattning s.24

## Kapitel 5 Metod

- 5.1 Orientering av ämnet s.26
- 5.2 Val av metod och tillvägagångssätt s.27
- 5.3 Intervjuernas genomförande s.27
- 5.4 Urval s.28
- 5.5 Begränsningar s.29
- 5.6 Etiska överväganden s.29

## Kapitel 6. Analys

- 6.1 Tillvägagångssätt s.31
- 6.2 The female fear s.32
  - 6.2.1 Rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier s.33
  - 6.2.2 Rädsla för sexuellt våld i det offentliga rummet s.33
  - 6.2.3 Kränkande sexuella trakasserier s.34
  - 6.2.4 Sexuella trakasserier i form av ofrivillig kroppsberöring s.35
  - 6.2.5 Ofrivillig kroppsberöring som en maktrelation s.37

6.2.6 Hur kvinnan socialiseras in i rollen som rädd för sexuellt våld och sexuella trakasserier	s.38
6.2.7 Staden som källa till rädsla	s.39
6.2.8 Arkitekturens påverkan	s.40
6.2.9 Medias påverkan på upplevelse av rädsla	s.42
6.2.10 Rädslans geografi	s.43
<b>6.3 Strategier och begränsningar</b>	<b>s.45</b>
6.3.1 Strategier för att undvika ofrivillig uppmärksamhet och beröring	s.46
6.3.2 Strategier för rörelse i det offentliga rummet	s.48
6.3.3 Transportmedel och strategier	s.50
6.3.4 Kvinnors utseende och beteende som strategi	s.51
6.3.5 Strategiernas syfte	s.54
6.3.6 Begränsad eller ej	s.55
6.3.7 Trygghetens rum det privata rummet	s.55
6.3.8 Sammanfattning	s.57
<b>Kapitel 7 Avslut</b>	
7.1 Sammanfattande diskussion	s.59
Källförteckning	s.62
Bilaga: Intervjuguide	

# Kapitel 1. Inledning

## 1.1 Bakgrund

Mäns våld mot kvinnor sker ofta inom relationer, antingen att kvinnan har en relation till eller har haft en relation till våldsverkaren och det är en typ av våld som leder till både psykiskt och fysiskt lidande (Listerborn 2002). I Regeringens skrivelse 2007/08:39; *handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* konstateras ”att det inte är acceptabelt att kvinnors liv begränsas, att deras rörelsefrihet inskränks och att deras trygghet utarmas”. Trots detta är mäns våld mot kvinnor fortfarande ett stort samhällsproblem.

Debatten kring hur mäns våld mot kvinnor bör bekämpas, bemötas och bedömas har inte varit frånvarande i Sverige. Regeringen skapar handlingsplaner för hur våldet bör bekämpas, feministiska organisationer talar om hur kvinnor bör bemöta våldet och domstolar runt om i landet skapar praxis kring hur brotten bör bedömas. Trots att det pågår en debatt kring hur sexuellt våld och sexuella trakasserier påverkar kvinnor, tycks i vår mening en viktig fråga dock ha givits alltför lite fokus; hur hotet om sexuellt våld och sexuella trakasserier påverkar kvinnor? Enligt oss är det inte bara sexuellt våld och sexuella trakasserier i sig som bör benämnas som ett samhällsproblem. Vi tror att upplevelsen av rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier kan skapa oro och ångslan, och även rädslan bör då ses som ett samhällsproblem. Kvinnor av i dag tycks dessutom själva ta på sig ansvaret för att undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier (Listerborn, 2002). Vår förförståelse säger oss att det i samhället finns outtalade regler för hur kvinnor bör uppträda och bete sig för att undvika riskfyllda situationer. Hon bör inte gå hem själv ifrån krogen, hon bör undvika ögonkontakt med främmande män, hon bör inte vara alltför alkoholpåverkad, hon bör inte klä sig utmanande, hon bör inte sitta längst fram i taxin och hon bör inte åka svarttaxi. Att undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier tycks ha blivit kvinnans ansvar.

## 1.2 Problemformulering

Följande uppsats strävan är att undersöka hur åtta kvinnor mellan 23-28 år, i Malmö, upplever rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier i det offentliga rummet. Vi utgår ifrån problemformuleringen hur *hotet om sexuellt våld och sexuella trakasserier upplevs av kvinnor, och hur hotet påverkar deras vardag*. I en nationell trygghetsundersökning från brottsförebygganderådet, BRÅ (2009) framgår att kvinnor i stor utsträckning känner en rädsla för att utsättas för brott då de vistas i offentliga miljöer. Liknande undersökningar visar även på att kvinnor framförallt är rädda för att utsättas för sexuellt våld eller sexuella trakasserier och hotet om att utsättas för våldtäkt skrämmer kvinnor mer än vad hotet om att bli bragd om livet gör (Heber 2007). Att kvinnor i det offentliga rummet känner en rädsla är i vår mening ett stort problem. De kan konstateras att grupper som upplever sig som rädda eller hotade beskär sin rörelsefrihet. Personer som inte känner en trygghet i det offentliga rummet undviker att röra sig i det offentliga rummet och valmöjligheten i fråga om arbete, nöjen, bostäder och transportmedel minskar på så sätt. Det offentliga rummet blir begränsat och till viss del oåtkomligt för den som är rädd (Andersson 2001).

Kvinnors rädsla för brott har dessutom visats sig vara större än mäns rädsla för brott och en demokratisk obalans tycks råda i vårt samhälle. Att kvinnor i större utsträckning än män känner en rädsla då de vistas i det offentliga rummet innebär att män i en större utsträckning än kvinnor får tillträde till det offentliga (Heber 2007, Listerborn 2002). Kvinnors trygghet är enligt regeringens skrivelse 2007/08:39 "[...]en fråga om jämställdhet och kvinnors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter som gäller för alla" (s.5). För att dra det till sin spets kan man säga att män genom kvinnors rädsla för att bli utsatta för sexuellt våld och sexuella trakasserier alltid har ett maktövertag i samhället.

Vidare har det bland annat i BRÅ:s trygghetsundersökning (2009) konstaterats att kvinnor är mer rädda för brott än män. Detta trots att undersökningen samtidigt visar på att män över lag utsätts för fler brott i det offentliga rummet. Att det enligt statistiska undersökningar tycks saknas en koppling mellan kvinnors rädsla för brott och faktiskt begångna brott är en intressant diskussion och flera forskare



har tagit upp frågan. Att någon koppling mellan antalet brott och rädslan för brott i olika undersökningar inte kunnat påvisas är dock något som till viss del kan ifrågasättas. De kvalitativa undersökningar som gjorts kring frågan innehåller stora mörkertal. Att en koppling mellan kvinnors rädsla för brott och den faktiska hotbilden inte går att finna kan bland annat förklaras på så sätt (Listerborn 2002). I diskussionen kring avsaknad av koppling mellan kvinnors rädsla och antalet brott i samhället är det dessutom enligt oss viktigt att fråga sig om det överhuvudtaget spelar någon roll att det inte finns något tydligt samband. Om rädslan enligt statistiken är befogad eller inte anser vi mindre viktigt då vår fokus ligger på att undersöka den upplevda rädslan och dess påverkan. Det faktum att kvinnor upplever rädsla och det faktum att detta kan påverka och begränsa kvinnors liv tycker vi är viktigt nog.

### **1.3 Syfte och frågeställningar**

Uppsatsens syfte är att undersöka och belysa hur rädslan för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier upplevs av kvinnor, och om det påverkar och begränsar kvinnor. Vi har utgått från följande frågeställningar:

- Upplever kvinnor rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier?
- Påverkas kvinnor av hotet om att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier?
- Begränsar kvinnor sin vardag för att undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier?
- Vilka olika faktorer kan påverka kvinnors rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier?

Mer specifikt kommer vi att undersöka hur åtta kvinnor i åldern 23-28 i Malmö upplever, påverkas och begränsas av rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier i det offentliga rummet.

## **Kapitel 2. Centrala begrepp**

### **2.1 Sexuellt våld**

I uppsatsen har vi valt att använda oss av begreppet sexuellt våld, detta begrepp definieras inte tydligt i lagstiftning. Istället använder man sig i lagstiftning av andra begrepp med liknande innebörd. I svensk lag definieras våldtäkt, sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av underårig, sexuellt umgänge med avkomling, sexuellt umgänge med syskon, sexuellt ofredande, koppleri och förförelse av ungdom som sexualbrott (Brottsbalk, 2009:1283, 6 kap). Alla dessa brott är fysiska eller har en fysisk karaktär. I FN:s deklARATION från 1993 om avskaffandet av våld mot kvinnor använder man sig inte heller av begreppet sexuellt våld, man har istället valt att övergripande tala om mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor definieras som

”Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet” (A/RES/48/104, 1993).

I bakgrund av detta har vi i vårt arbete valt att definiera sexuellt våld som ofrivilliga fysiska gärningar av sexuell karaktär.

### **2.2 Sexuella trakasserier**

I diskrimineringslagen, 2008:567, § 4:1 kap, 4st, definieras sexuella trakasserier som; ”Ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet”. Enligt diskrimineringsombudsmannen (2009) är det individens upplevelse av kränkning som står i fokus och avgör vad som är sexuella trakasserier. Skillnaden mellan en ”flört” och sexuella trakasserier är att sexuella trakasserier är ovälkomna. Enligt diskrimineringsombudsmannen kan sexuella trakasserier innefatta till exempel blickar, skämt, förslag och ofrivillig beröring. Om en handling klassas som sexuella trakasserier är beroende av individens subjektiva uppfattning. En handling behöver inte vara avsiktlig eller upprepad vid flera tillfällen för att klassas som sexuella trakasserier, att den utsatte upplever det som kränkande är

tillräckligt. Det är därför av stor vikt att den utsatte tydliggör att beteendet inte accepteras. Det är även viktigt att komma ihåg att det som för en individ upplevs som sexuella trakasserier för en annan individ kan upplevas som positiv uppmärksamhet. Vi har valt att använda oss av diskrimineringslagens definition av sexuella trakasserier i vårt arbete.

## **2.3 Det offentliga och det privata rummet**

Carina Listerborn menar att begreppen ”det privata” och ”det offentliga” under lång tid har diskuterats inom många olika kontexter. Hon menar att de därav är svårdefinierade begrepp (Listerborn, 2002)

”Staden är en rumslig utformning samtidigt som den är en juridisk enhet, en politisk arena och en kulturell arena. I staden existerar olika former av privata och offentliga definitioner sida vid sida, de juridiska; rumsliga; ekonomiska; kulturella; sociala; och de är på flera sätt relaterade till köns och klass relationer. Att tala i termer av privat och offentligt medför svårigheter eftersom de definieras olika beroende på disciplinernas intresseområden” (Listerborn, 2002 s. 19)

Att definitionerna är diffusa gällande det privata och det offentliga försvårar vårt försök att definiera det offentliga och det privata rummet. I vardagligt tal definieras det offentliga som en plats vilken är till för alla (Listerborn, 2002). I vår uppsats har vi valt att definiera det offentliga rummet som alla de platser i staden vilka allmänheten är tillåtna att vistas på. Det kan röra sig om gator, torg, barer, restauranger, parker osv. Förvisso kan det vara svårt att skänka det offentliga rummet en sådan definition då det offentliga endast i teorin är öppet och tillåtet för alla. Till exempel finns en tanke om att kvinnors plats inte är i det offentliga (Listerborn, 2002). Vi har trots detta valt att definiera begreppet på så vis.

Det privata ges i vår uppsats motsatt definition, sådana rum i vilka inte allmänheten är inbjudna, det kan röra sig om det egna hemmet, familj- och bekantas hem samt lokaler avsedda endast för en speciellt utvald grupp.

## Kapitel 3. Tidigare forskning

### 3.1 Litteratursökning

Genom litteratursökningar via databaser på internet som till exempel Google, Lovisa, Malin och Elin har vi fått tillgång till litteratur och tidigare forskning. Sökorden som använts är kvinnor + rädsla, trygghet + stad, rädsla + brott, trygghet + sexualbrott, rädslans geografi, feministisk planering, kvinnoforskning + rädsla, genusgeografi, kunskapssociologi samt snarlika engelska översättningar. Vi har dessutom funnit viss litteratur tack vare referenslistor i olika studentpubliceringar. Vi har riktat in oss på kvinnor i Malmö i våra empiriska studier och har därför valt att begränsa oss till nationell litteratur och forskning. Till stor del har vi orienterat oss i ämnet genom Carina Listerborns avhandling *Trygg stad – diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik* (2002), Anita Hebers avhandling *Var rädd om dig!* (2007), Brottsförebygganderådets studie *Nationella trygghetsundersökningen 2008*, (2009) och Birgitta Anderssons rapport *Rädslans rum- trygghetens rum; ett forskningsprojekt om kvinnors vistelse i trafikrummet* (2001).

### 3.2 Nationell trygghetsundersökning

Även om vår fokus i denna uppsats ligger på hotet om sexuellt våld och sexuella trakasserier anser vi även att det är av relevans för läsaren att förstå hur det statistiska läget över sexualbrott ser ut. Därför har vi här sammanfattat *Brottsförebygganderådets nationella trygghetsundersökning 2008* (2009). Brottsförebygganderådet genomför, sedan 2006, årligen en nationell trygghetsundersökning. Undersökningen omfattar 20 000 personer i åldrarna 16-79 år Att ta i beaktning när man ser på denna statistik är att det inte gäller antalet begångna brott utan statistiken talar om antalet anmälda brott. Det förekommer ofta ett stort mörkertal vad gäller sexualbrott och det är viktigt att hålla i tanken (BRÅ, 2009).

### **3.2.1 Statistik från brottsförebygganderådet**

Under 2008 ökade anmälningarna av sexualbrott med 14 procent jämfört med året innan, detta innebär 14300 anmälda sexualbrott. Antalet anmälda våldtäkter var 5450, en ökning med 15 procent. Antalet anmälda brott med rubriceringen sexuellt ofredande var 7230, en ökning med 16 procent. Anmälan om sexuellt tvång/utnyttjande ökade med 9 procent under 2008. År 2005 kom en ny sexualbrottslag som innebar att vissa handlingar som tidigare klassats som sexuellt tvång och utnyttjande nu går under rubriceringen våldtäkt. Detta kan förklara att våldtäkterna har ökat mycket mer än sexuellt tvång och utnyttjande de senaste åren (BRÅ, 2009).

### **3.2.2 Trygghet och otrygghet**

Trygghetsbegreppet är komplext och det kan anses svårt att genomföra en rättvis mätning av individers upplevda trygghet och rädsla. För att utföra detta krävs en undersökning med bredd och många aspekter av trygghet måste vara inräknade. För att täcka in detta har BRÅ utarbetat frågor gällande en generell upplevelse av otrygghet, mer konkreta frågor om rädsla för att utsättas för olika typer av våld och frågor rörande otrygghetens påvekan på vardagsbeteendet. BRÅ:s trygghetsundersökning för 2008 konstaterar att otryggheten i samhället inte leder till att individer påverkas i någon större utsträckning. Det finns dock två grupper i undersökningen som upplever en större otrygghet och oro än andra, kvinnor och utlandsfödda personer. För gruppen kvinnor, som är vår fokus, blir följderna av denna otrygghet en utbredd oro. Kvinnorna väljer i relativt stor omfattning, jämfört med andra grupper, att undvika vissa saker som påverkar upplevelsen av rädsla, det kan exempelvis innebära att avstå från vissa aktiviteter. Rapporten visar även att olika åldersgrupper upplever otrygghet i olika grad. Man kan se att det är unga vuxna i åldern 20-34 år som upplever störst otrygghet i det offentliga rummet. Det är även denna grupp som känner störst oro för att utsättas för våldsbrott. Även den geografiska faktorn påverkar rädslan. I rapporten kan en ökad otrygghet bland dem som är bosatta i storstäderna utläsas, otryggheten ökar med befolkningsnivån (BRÅ, 2009).

### 3.3 Trygg stad

Carina Listerborn skriver i avhandlingen *Trygg stad; diskurser om kvinnors rädslor i forskning, policyutveckling och lokalpraktik* (2002) om hur kopplingen mellan rum och rädsla ända sedan kriminologins utveckling under 1800-talet har varit i fokus för forskning. Det var dock inte förrän under 1960- och 70-talet som rädsla för brott blev betydelsefullt som forskningsområde. Systematiska kvalitativa undersökningar genomfördes då, framförallt i USA, kring människors upplevda rädsla för brott. Undersökningar visade på en stor oro för att utsättas för brott och det framkom att kvinnor är mer rädda för brott än män. Undersökningar kunde även visa på hur rädslan i olika sammanhang, till exempel privata och offentliga, skiftade. Vidare beskriver Listerborn (2002) att forskarna under 1970- och 80-talet började ifrågasätta huruvida rädsla för brott enbart berodde på den faktiska möjligheten att bli utsatt. Då feministiska perspektiv på rädsla började diskuteras i USA, betonades bland annat den fysiska och sociala miljöns betydelse för upplevelsen av rädsla för brott. Kvinnors rädsla för brott, i synnerhet kvinnors rädsla för sexuellt våld, i det offentliga rummet benämns inom feministisk forskning vanligen som *rädslans geografi* och började undersökas på allvar i början på 1990-talet. Carina Listerborn har studerat genusgeograferna Rachel Pain och Gill Valentine och deras forskning kring rädslans geografi som bygger på tidigare feministisk teori och fokuserar på hur kvinnor förtrycks genom sexuellt våld och hot om våld. Listerborn menar, likt genusgeograferna, att kön uppkommer i en socialiseringsprocess och genom socialisering blir vi kvinna och man. Listerborn menar även att kvinnor i socialiseringsprocessen skolas in i en roll som offer för sexuellt våld och sexuella trakasserier.

Forskning kring kvinnors rädsla i det offentliga rummet, och begränsningen det innebär, har framförallt undersökt inom den arkitektoniska forskningsdisciplinen, inom stadsplanering samt inom kulturgeografi. Inom kulturgeografien ingår bland annat genusgeografien som en särskild gren och framstående bland genusgeograferna är bland annat Gill Valentine. Hon är den som genomförde de tidigaste större undersökningarna av rädslans geografi och begreppet brukar hänföras till hennes arbete. Resultatet av hennes forskning visade att kvinnor främst är rädda för sexuellt våld och att denna rädsla begränsar kvinnors

rörelsefrihet. Valentine poängterar också att samhället och medierna ofta skyller på offret för att hon varit ”dum nog” att vistas på vissa platser efter mörkrets inbrott. Kvinnor tvingas enligt Valentine att utveckla strategier och en mental karta för att minimera risken för att utsättas för sexuellt våld. Listerborn menar att både aktiva handlingar och icke aktiva handlingar kan beskrivas som strategier. Till exempel kan en kvinna intala sig själv att hon inte känner rädsla, som en strategi för att hantera sin upplevda rädsla. Valentine anser att kvinnor utvecklar strategier därför att skulden till stor del läggs på kvinnan om någonting sker. Vidare menar Listerborn att också kvinnans yttre spelar roll om hon blir skuldbelagd eller inte. Valentine förde genom sina studier in ett maktperspektiv på rädslan och hon omformulerade förståelsen av kvinnors rädsla. Forskningen har sedan drivits vidare av bland annat Rachel Pain, även hon feministisk geograf. Pain argumenterade för att kvinnors rädsla för brott krävde en särskild uppmärksamhet då rädslan är så utbredd bland kvinnor och eftersom rädslan inte har någon faktisk koppling till brott (Listerborn 2002).

I Norden har frågan först under de senaste åren tillägnats något större intresse. Mycket genom att Carina Listerborn, forskare och lektor i stadsbyggnad, har uppmärksammat ämnet. I sin avhandling (2002) har Carina Listerborn behandlat frågor som rör rädsla i det offentliga rummet utifrån feministiska perspektiv. Hon har dessutom undersökt bra och dåliga effekter av olika trygghetsprojekt. Genom att skapa olika trygghetsprojekt menar Listerborn att både kvinnors rädsla minskar och stärks. Att rädslan minskar kan tyckas självklart, men Listerborn menar också att en tanke om att kvinnor själva måste ta ansvar för sin säkerhet skapas och att rädslan på så sätt kan öka genom uppstartandet av olika trygghetsprojekt. I tron om att samhället måste ta lagen i egna händer för att skapa trygghet riskerar både rädslan att förstärkas och riskerna att förstöras. På samma sätt som Listerborn menar att olika trygghetsprojekt kan ha en motsatt effekt ifrån den önskvärda, menar Listerborn att forskning kring kvinnors rädsla för sexuellt våld kan ha en motsatt effekt. I avhandlingen *Trygg stad - diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik* (2002) frågar sig Carina Listerborn hur man kan tala om kvinnors rädsla för sexuellt våld utan att riskera att förstärka bilden av kvinnor som svaga. Hon menar dock att vinsten av att forska i ämnet i slutänden dock överskuggar nackdelarna och Listerborn konstaterar det som flera

feministiska arkitekter konstaterat. Nämligen att kvinnors rädsla för att röra sig i det offentliga rummet och kvinnors rädsla för sexuellt våld bör tas upp som ett specifikt problem då problemet i sig tros bottna i så mycket mer än bara rädsla för sexuellt våld. Vidare menar Listerborn att samhället vidmakthåller och konstruerar kvinnors rädsla genom en patriarkal arkitektur och en patriarkal syn på vem det offentliga och det privata är till för. Med en patriarkal arkitektur och en patriarkal syn menar Listerborn (2002) en arkitektur och ett samhälle som inte är anpassad till kvinnor utan enbart till män.

### **3.4 Rädslans rum- Trygghetens rum**

Birgitta Andersson har i sin rapport *Rädslans rum- Trygghetens rum, ett forskningsprojekt om kvinnors vistelse i trafikrummet* (2001) studerat kvinnors otrygghet och trygghet i trafikrummet. Hon förklarar att en huvudsaklig del i trafikrummet utgörs av förflyttningar och att kunna uppleva trygghet i dessa förflyttningar är centralt. Kvinnors rörelse i trafikrummet påverkas negativt av upplevd rädsla och kan verka begränsande i kvinnors utnyttjande av olika transportmedel. Andersson har undersökt detta genom att göra 21 kvalitativa intervjuer med kvinnor arbetande på Malmö Universitetssjukhus. I sina studier har hon fastlagt att kvinnor använder sig av olika strategier när de rör sig i trafikrummet, detta för att hantera den upplevda rädslan och återta känslan av kontroll. Hur kvinnorna använder sina strategier är beroende av tid och rum. När kvinnor till exempel rör sig i trafikrummet under dagtid upplever de inte samma känsla av rädsla och därför är behovet av strategier under dagtid inte lika stort. Andersson beskriver också hur olika transportmedel kan upplevas som mer eller mindre säkra och därav kan påverka hur strategier används. Det är inte enbart transportmedlet i sig som kan räknas som en fara i trafikrummet, även omständigheterna kring transportmedlet kan göra det. Till exempel är det möjligt att väntan i tunnelbanestationen är källan till den upplevda rädslan och inte själva transporten med tunnelbanevagnen.

### **3.5 Var rädd om dig**

Även Anita Heber har avhandlat ämnet rädslan för brott och även hon har till viss del diskuterat kvinnors mycket specifika rädsla för brott. Heber arbetar bland



annat för BRÅ, och har gett ut boken *Var rädd om dig!* (2007) I boken var rädd om dig försöker Heber finna olika förklaringsmodeller till varför kvinnor känner en rädsla för att utsättas för sexuellt våld. Heber menar att kvinnor i stor utsträckning känner rädsla för sexuelltvåld, och att bli våldtagen skrämmer till och med kvinnor mer än vad mord gör. Även lindrigare former av sexuellt våld skämmer kvinnor. Forskarna Westerstrand & Kalliokoski genomförde år 2001 en nationell enkätundersökning. Denna redovisas i *Var rädd om dig* och visar att 66 procent av de 7000 kvinnorna som deltog i studien var lite eller mycket oroliga för att bli våldtagna av en okänd man. Denna omfattande rädsla har gjort att rädslan för våldtäkt har kallats för *the female fear* (Heber 2007).

Hebers avhandling tar dock en något annan ansats än vad till exempel Listerborn gör. Medan Listerborn diskuterar hur samhällsplanering skapar och befäster kvinnors rädsla, tar Heber upp hur olika faktorer som sårbarhet, media och geografiska områden kan påverka kvinnors upplevelse av rädsla. Heber menar bland annat att fysisk sårbarhet spelar en roll i upplevelsen av rädsla för brott. Om en människa upplever att de har svårt eller inte fysiskt kan förhindra brottslighet är de också mer benägna att känna rädsla. Genom statistiska undersökningar som Heber nyttjat kan hon konstatera att kvinnors rädsla för brott är förhållandevis hög i jämförelse med de brott som kvinnor faktiskt utsätts för. Detta menar Heber är möjligt att förklara just genom kvinnors högre sårbarhet. Bland grupper som upplever en stark rädsla men inte löper stor risk att utsätta sig för brott kan sårbarheten vara en viktig förklaring till rädslan skriver Heber. Huruvida media påverkar den upplevda rädslan eller inte menar Heber är skiftande beroende på vilken media man talar om. Genom att läsa eller höra talas om begångna brott i lokal media kan rädslan stärkas. Medan att läsa eller höra talas om begångna brott i nationell media eller om brott som begåtts på annan ort än den egna snarare stärks tryggheten. Då menar Heber att man som konsument av media snarare ”pustar ut” och tänker, det där händer i alla fall inte i min stad. Vidare menar Heber att också detta kan förklara kvinnors opropotionerliga rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Media tenderar dessutom att blåsa upp nyheter som säljer bra och brott hör till denna kategori av nyheter. Trots att det faktiska antalet sexuella våldsbrott eller antalet begångna sexuella trakasserier enligt statistiken inte är särskilt hög tycks media vilja visa upp en sådan bild . Vad gäller platser,

menar Heber att till exempel okända platser som inryms av främlingar kan påverka kvinnors upplevda rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier (Heber 2007).

# Kapitel 4. Teori

## 4.1 Kunskapssociologi

Vår analys kommer att ske med hjälp av Berger & Luckmans teori kring kunskapssociologi. Valet av teori begrundas på att kunskapssociologi både ger en syn på samhället utifrån en mikro- och en makronivå. När vi under de empiriska studiernas genomförande startade ett tankearbete och en början till analys bildade vi uppfattningen om att problemet vi undersöker innefattar både individen och samhället, och vår teori behöver väga upp för båda dessa delar. Vi behöver alltså dels föra diskussioner om hur strukturer i samhället befäster och skapar kvinnors rädsla och dels behöver vi föra diskussioner om hur individen själv upplever sin rädsla och varför.

Berger & Luckmans teori kombinerar ett fenomenologiskt och interaktionistiskt sätt att se på den sociala verkligheten och samhällstänkarna Schultz, Marx, Weber, Mead och Durkheim har gett inspiration till denna teori (Berger & Luckman, 1979). Fenomenologin studerar förhållanden mellan fenomen och objekt (Bäck - Wiklund, 2003), medan interaktionismen studerar interaktion mellan människor. Genom att kombinera dessa två ismer ger, som nämnt, kunskapssociologin möjlighet till analys av samhälliga fenomen både på en mikro- och makronivå. Dessutom kan sägas att Berger & Luckman (1979) i sin teori kring kunskapssociologi tagit en socialkonstruktivistisk ansats.

Kunskapssociologi belyser hur vardagen konstrueras genom social interaktion och hur den sociala interaktionen ingår i samspelet mellan individ och samhälle, ”kunskapssociologin sysslar med förhållandet mellan det mänskliga tänkandet och den sociala kontext i vilken det uppstår” (Berger & Luckman, 1979 s. 72). Enligt Berger & Luckman är verklighet och kunskap centrala begrepp i förståelsen av kunskapssociologi. Verkligheten är en konstruktion av olika fenomen i samhället som till stor del existerar oberoende av individens vilja, vi kan helt enkelt inte önska bort dem. Kunskap är vetskapen om hur de olika fenomenen i samhället fungerar, genom att individer kan tolka olika särdrag i samhället har de kunskap. Vidare menar Berger & Luckman att samhällets skapande är en social dialektisk

process. Den sociala dialektiken innehåller tre grundstenar: externalisering, objektivering och internalisering. Berger & Luckman menar att individerna lämnar ifrån sig olika ”produkter” till sitt samhälle. Detta gör individen genom handlingar och vanemönster, hon lämnar över sina tankar, handlingar och delar av sin begreppsvärld till gruppens livsvärld. Denna process kallar Berger & Luckman för externaliseringsprocessen. Samhället tar i sin tur sedan upp dessa produkter och tar till sig dem som objektiva sanningar, de objektiveras. Då individen under sin utveckling i livet återigen stöter på dessa produkter, som blivit objekt, tar hon åter till sig dem men då som subjekt, vi internaliserar dem. Denna process, skiftandet mellan subjekt och objekt, sker kontinuerligt (Berger & Luckman, 1979).

#### **4.1.1 Vardagslivets verklighet, vår syn på världen**

Vanligtvis ifrågasätter vi inte vår verklighet eller vår kunskap, vi tar vår ”verklighet” för given. Genom rutinmässig upprepning av handlingar konstrueras objektiva sociala roller som blir meningsbärande i en gemensam symbol- och föreställningsvärld och vår vardag och utformningen av vår vardag är något som vi tar för givet. Vi föds in i ett samhälle som vi lär känna som vår verklighet och samhället skapas och upprätthålls av våra tankar och handlingar. Samhället och dess medborgare interagerar genom växelverkan, det ena föder det andra och det ena är beroende av det andra. Berger & Luckman konstaterar detta men menar samtidigt att det finns flera verkligheter och individens verklighet är avhängig det samhälle eller det sammanhang hon lever i. Den sociala grupp som en individ lever i och påverkas av kallar Berger & Luckman för plausibilitetsstruktur. I plausibilitetsstrukturerna skapas vår världsbild, vår syn på vardagen och vår upplevelse av vardagliga händelser. Människans verklighetsuppfattning består av begreppssystem som befästs av den egna plausibilitetsstrukturerna, detta innebär att det, som nämnt, finns olika verklighetsbilder. Genom att varje individ har en egen och specifik social bas och går igenom olika sociala processer befästs individens plausibilitetsstruktur, och endast genom att befinna sig i sådana miljöer som bekräftar identiteten, är individen medveten om sin identitet (Berger & Luckman, 1979). Enkelt uttryckt kan man säga att människan blir människa först i mötet med andra. Berger & Luckman (1979) förklarar befästandet av den

egna individen genom plausibilitetsstrukturen. Till exempel hävdar Berger & Luckman att en katolik endast kan hålla sin katolska tro vid liv genom att han har betydelsefulla kontakter med den katolska församlingen, med sin plausibilitetsstruktur. Katoliken kan möjligen betrakta sig själv som en katolik även utan kontakten med den katolska församlingen. Katolikens upplevelse av sin tro kommer dock inte att förnyas och hans upplevelse av att vara katolik kommer att vara högst subjektiv. Vidare fungerar plausibilitetsstrukturerna inte bara som en definition av den egna individen, de fungerar också som ett sätt att skjuta ifrån sig tvivel kring den egna individen. Genom att tillhöra en grupp skänks individen en betydelse och individens handlande ges mening.

Även den egna verklighetsbilden är mångfaldig. Individen delas upp i det som är nära och det som är distanserat. Berger & Luckman talar om att den egna verkligheten är indelad i olika zoner. Närmast individen finns den zon som hon direkt kan påverka. Detta utgörs av hennes "här och nu". "Här" innebär hennes fysiska vardag och "nu" innebär hennes nutid, tillsammans bildar dessa hennes närmaste zon och hennes centrum av vardagslivets verklighet. Berger & Luckman kallar detta för individens realissimum. Utanför individens realissimum finns andra zoner och andra livsvärldar som för individen är mer avlägsna och därför är svårare att ändra eller påverka eftersom hon inte är i deras centrum. Individen påverkas direkt av den zon som ligger henne nära. Av de zoner och livsvärldar som ligger längre ifrån henne påverkas individen endast indirekt. Individen har fortfarande ett intresse av vad som sker i de yttre zonerna men dock är inte detta intresse lika stort (Berger & Luckman, 1979).

Den viktigaste upplevelsen av andras vardags verklighet äger rum i den situation då vi står ansikte mot ansikte, *face to face*, och enligt Berger & Luckman är detta prototypen för social interaktion. I face to face mötet ges individen möjligheten att uppleva andras subjektiva tankar. Genom att avläsa en rad olika symptom får individen en bild av den andres verklighetsbild. Självklart kan dessa symptom feltolkas då interaktion genom face to face är svår att tvinga in i en mall. Interaktion kommer oavsett mall eller mönster att förändras fortlöpande på grund av att det är minst två subjekt som interagerar. Till exempel kan individ A uppfatta individ B som aggressiv. A reagerar då enligt ett mönster för ovänliga

relationer. Det kan dock i face to face situationen vara så att B konfronterar A med handlingar och signaler som går emot det aggressiva mönster, vilket leder till att A måste ompröva sin uppfattning och inställning till B (Berger & Luckman, 1979).

Individer får även uppfattningar om varandra genom typifieringsscheman, genom att kategorisera människor efter stereotyper bildas en uppfattning om andra individers vardagsverklighet. Typifierar gör man även i face to face situationer. Typifieringsschemat förändras och modifieras beroende på vad som sker i interaktionen. Typifiering blir ett sätt för oss att förhålla oss till verkligheten som är uppbyggd av social interaktion. Även symboler, handlingar och föremål kan lämna avtryck och vara meningsbärande och dessa gör sig påmind i olika situationer även då de tillhör det förflutna eller inte är närvarande (Berger & Luckman, 1979).

”Jag är ständigt omgiven av föremål som tillkännager vilka subjektiva avsikter mina medmänniskor hyser, även om jag ibland inte kan vara riktigt säker på exakt vad det är som ett exakt föremål tillkännager, särskilt om det produceras av människor som jag inte varit nära bekant med eller överhuvudtaget träffat i face to face situationer” (Berger & Luckman, 1979 s. 49).

Detta betyder att även symboler, handlingar och föremål kan tala ett språk och även genom dessa förstår individen sin verklighet.

#### **4.1.2 Institutionalisering och legitimering**

Enligt Berger & Luckman uppkommer en rad olika institutioner i samhället på grund av att människan använder typifiering för att avläsa varandra och sin verklighet. ”Institutionalisering uppkommer varhelst det förekommer ömsesidig typifiering av vanemässiga handlingar av typer av aktörer, annorlunda uttryckt är varje sådan typifiering en institution” (Berger & Luckman, 1979 s. 70). Till exempel kan kärnfamiljen klassas som en institution, då den skapats utifrån ett typifieringsschema om hur en familj bör se ut. Vidare har institutioner alltid en historia, ”av vilka de är en produkt och det är omöjligt att riktigt förstå en institution om man inte förstår den historiska process ur vilken den frambringats”

(Berger & Luckman, s. 71, 1979). Genom både levande institutioner och genom dess historia kan institutioner sägas utöva en social kontroll enligt Berger & Luckman. Till exempel har kvinnor idag en laglig rätt att uttrycka sin sexualitet fritt men det ses många gånger fortfarande ner på, detta till stor del på grund av den historiska institutionaliserade bilden av kvinnors sexualitet som något fult. Institutioner har en benägenhet att leva kvar fram till dess att de blir problematiska. Eftersom institutionen är en mänsklig produkt förändras den också genom människors konkreta handlingar. Det är dock även möjligt för institutioner att leva kvar genom att legitimeringen av institutionen stärks. Genom att man har *utmärkta skäl* för att göra något kan det fortsätta att existera. Det betyder att även sådana institutioner som i andras uppfattning har förlorat sin nytta eller funktion kan fortsätta existera. En del saker utförs inte därför att de har ett syfte utan därför att de är "rätt". Således är legitimering ett sätt för institutionerna att fortleva. Legitimering krävs inte under det första skedet av institutionalisering, då är institutionen så pass stark i sig själv och individer tar den för en självklarhet. Då institutionaliseringen i sig inte existerar mer än historiskt och en ny generation skall skolas in i institutionaliseringen blir det dock viktigt att nyttja legitimering.

### **4.1.3 Socialisering och skapandet av individen**

Den process genom vilken individen formas kallas för socialisering. Socialisering innebär att individen skapar sin verklighet genom att införliva sin omvärlds normer. Individens socialisering i samhället är konstant och följer individen genom livet. Individens subjektiva bild av vardagsverkligheten möter ständigt hot och utmanas av internaliserade budskap som kan få individen att ifrågasätta sin vardagsverklighet. Till exempel kan individer som dricker alkohol i mötet med nykterister komma att ifrågasätta sin syn på alkohol. På samma sätt kan hela samhället i mötet med andra kulturer ifrågasätta sina värderingar och normer. För att skydda sig mot detta måste individen och samhället utveckla metoder för att vidmakthålla sin verklighet. Till exempel kan ett samhälle som Sverige som är tillåtande av alkohol legitimera alkoholen som en del av ett kulturellt arv. Genom det som ligger individen närmst under de tidiga åren i livet, till exempel familjen, uppkommer den primära socialiseringen. Den primära socialiseringen bidrar till en verklighet som är djupt rotat och näst intill kan sägas vara

ofrånkomlig. Till exempel får vi genom den primära socialiseringen lära oss att det inte är godtagbart beteende att gå till jobbet naken. Den sekundära socialiseringen sker genom omgivningen under de senare åren i livet, till exempel vänner, skola och arbete. Även den sekundära socialiseringen, till exempel vänner, påverkar individens subjektiva bild. Till exempel kan klädkoden på en arbetsplats avgöra hur man klär sig. Dock är påverkan under den sekundära socialiseringen mer lättrubblig och det krävs mindre för att individen ska rucka på den.

Vidare har den grupp av människor som befinner sig inom ramen för individens primära och sekundära socialisering en central roll i att bestyrka individens subjektiva verklighet och bekräfta hennes identitet. Även de vardagskontakter som ständigt uppstår i individens liv är av stor vikt för att bekräfta individens identitet och verklighetsbild. Det kan exempelvis innefatta mannen som tittar på dig på tåget eller expediten du byter några artighetsfraser med i butiken. Det rutiner och normer som individen ständigt upprepar i sin vardag tar hon förgivet och hon vidmakthåller dessa genom att inte ifrågasätta dem. Det är först när individen ställs inför ett problem eller hamnar i en kris, exempelvis utsätts för sexuellt våld, som hon börjar fundera över hur verkligheten egentligen ser ut. Individen kan då ifrågasätta sina vanor och beteenden på ett annat sätt (Berger & Luckman, 1979).

## **4.2 Sammanfattning**

Sammanfattningsvis kan sägas att individen enligt Berger & Luckman konstrueras i mötet med andra individer, genom olika normer och genom rådande samhällsstrukturer. Människan är likt institutioner och likt samhället föränderlig. Dock är delar av individen och delar av samhället mer eller mindre svårt att påverka i en ny riktning på grund av olika faktorer. Till exempel är det lättare för individen att påverka sådant som inryms i den närmaste zonen och sådant som den sekundära socialiseringen bidragit till. Enligt Berger & Luckman beror institutioners föränderlighet på vilken legitimitet institutionen omges av. Hur individer ser på sin verklighet är beroende av den omgivning de lever i och i samhället finns en mångfald av verkligheter.



I analysen av empirin kommer Berger och Luckmans teori användas för förståelse av kvinnors agerande vid upplevelse av rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Dessutom försöker vi genom Berger och Luckmans begrepp förstå varför kvinnor i specifika situationer upplever rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier.

# Kapitel 5. Metod

## 5.1 Val av metod och tillvägagångssätt

Vår ursprungliga tanke för inhämtning av empirisk kunskap var att göra en kvantitativ undersökning. Vi ansåg att detta var det främsta sättet att få en bred kunskap om hur kvinnor upplever och påverkas av hotet att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Vi ville genom en kvantitativ studie nå ett brett spektra utan begränsningar vad gäller ålder, socialgrupp, härkomst eller bostadsort. Helt enkelt önskade vi få svar kring hur kvinnor i Sverige generellt upplever och påverkas av rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier i det offentliga rummet. Vi insåg dock relativt snabbt att detta inte var rimligt då vår uppsats inte ger utrymme för att genomföra en så pass stor kvantitativ undersökning som skulle ha krävts för att få ett intressant resultat. Vi valde därför att titta på om liknande undersökningar redan fanns genomförda och fann att bland annat brottsförebygganderådet hade utfört undersökningar som kunde ge oss svar på frågan om hur kvinnor upplever rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier och hur det begränsar deras vardag. Detta gjorde oss mycket tillfreds då vi med hjälp av en redan genomförd kvantitativ studie som grund gavs möjlighet att fokusera på kvalitativ forskning. Genom kvalitativ forskning ges möjlighet till ett större djup i det empiriska materialet. Den kvalitativa forskningsintervjun är ett vanligt och väl beprövat sätt att samla in empiri. Det passar som arbetsverktyg när forskaren är intresserad av att utföra en djup intervju och önskar förstå mer om informantens känslor, upplevelser, motiv och tankar (Daneback, Månsson, 2008). Vår analys är kvalitativ med en induktiv karaktär. Det innebär att vårt analytiska arbete utgått ifrån den empiri som insamlats och genom att finna mönster i denna har vi genom teori försökt förklara fenomenet kvinnors rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier (Aspers, 2007). I analysen har vi valt att varva teori, tidigare forskning och empiri. Detta för att undvika upprepning och lättare ge läsare en helhetsbild. Det integrerade sättet att analyserar ter sig lämpligt vid analys av kvalitativ data (Socialhögskolan, 2009).

## 5.2 Kvalitativa intervjuer

I vår uppsats har vi valt att göra semistrukturerade intervjuer ( se bilaga). Vår önskan var att förstå om kvinnorna i våra intervjuer upplever rädsla för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier, och om detta leder till påverkan på deras vardagsbeteende. Semistrukturerade intervjuer innehåller en på förhand sammansatt guide av frågor men ger möjlighet och utrymme för vidareutveckling och förtydligande (Aspers, 2007). Vårt mål var att intervjuerna skulle bli en dialog mellan oss som intervjuare och våra intervjupersoner och att intervjuerna skulle ge möjlighet till följdfrågor och fördjupning. Semistrukturerade intervjuer är ett bra alternativ för att skapa en djupgående intervju med potential att bli ett samtal (Aspers, 2007). Vidare förväntade vi oss att det hos våra intervjupersoner finns invanda beteende och mönster som kan vara rotade så till den grad att de inte längre reflekterar över dem och att deras vardagsbeteenden har blivit så normala för dem att de inte längre kan distansera sig till dem i tillräcklig utsträckning för att lyckas begrunda dem (Eliasson-Lappalainen, Szebehely, 2008 kap 4). Genom att samtalet i en semistrukturerad intervju ger möjlighet till mer begründande och eftertanke hoppades vi att intervjupersonerna delvis skulle kunna frånga detta, deras invanda sätt att se på sin vardag. Vi önskade att de genom våra frågor skall ges möjlighet att skapa en viss distans till sig själva och till sin vardag.

Att använda sig av en kvalitativ metod innebär att inte några generella slutsatser är möjliga att dra utifrån empirin (Repstad, 1999). Genom att nyttja redan genomförda kvantitativa undersökningar och litteratur hoppades vi dock väga upp för detta och stärka vår validitet och i slutet ändå kunna komma fram till intressanta resultat och framtida forskningsfrågor kring kvinnors rädsla för sexuellt våld eller sexuella trakasserier i det offentliga rummet.

## 5.3 Intervjuernas genomförande

Intervjuerna har utförts ansikte mot ansikte då detta är det brukligaste tillvägagångssätten för att genomföra semistrukturerade intervjuer (Daneback & Månsson, 2008). Samtliga intervjuer har spelats in, detta har våra intervjupersoner givit sitt medgivande till. Intervjuerna har tagit mellan 40-50 minuter och de har

alla transkriberats ordagrant vilket resulterat i cirka 150 sidor av intervjumaterial. Kodning av intervjuerna har skett i två omgångar. Dels genom en första granskning av intervjumaterialet i syfte att ta ut de viktigaste och vad som i vårt tycke bör anses som mest intressant. Dels genom införande av de intressanta slutsatserna i ett nytt dokument och genom ytterligare omkodning och uppdelning av materialet i olika kategorier.

I intervjuerna utgick vi från intervjuguiden men spontana frågor väcktes också i stor utsträckning. Intervjuerna blev till viss del ett reflexivt samtal där de intervjuade begrundade sina ställningstaganden.

## 5.4 Urval

Våra intervjupersoner är åtta till antalet och alla är i åldern 23-28 år, de är samtliga studenter eller har akademisk bakgrund. Kvinnorna är bosatta centralt i Malmö, de har inga barn och är mer eller mindre aktiva i Malmös sociala nöjesliv. Kvinnorna är uppväxta i mindre städer eller samhällen och är inflyttade till Malmö. Att kvinnorna inte ursprungligen är Malmöbor är inte planerat utan har visat sig under intervjuerna. Anledningen till att vi valt kvinnor mellan 23-28 år är att tidigare kvantitativa undersökningar enligt Heber (2007) har visat att denna grupp upplever störst rädslan för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier i det offentliga rummet. Att kvinnor i denna åldersgrupp upplever störst rädsla antar vi beror på att dessa kvinnor rör sig aktivt i det offentliga rummet. Vi antar även att dessa kvinnor vistas på sådana platser i staden som kan anses som potentiellt farliga för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier, till exempel på väg hem från krogen, på krogen osv. Kontakt med våra intervjupersoner har vi fått genom vänner och bekanta, vi har varit noga med att inte intervjua någon vi har en relation till eller träffat tidigare. Detta för att vi vill undvika att en informell stämning ska uppstå. Detta har varit ett sätt för oss att i intervjuerna förhålla oss så objektiva som möjligt och för styrka validiteten i vår empiri.

Att kvinnorna som intervjuats alla kommer ifrån Malmöområdet motiveras av vår uppsats problemformulering. Vi avser undersöka hur rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier begränsar och påverkar kvinnors vardag. Kvinnors vardag

skiftar stort beroende på i vilken kontext kvinnorna rör sig. För att uppnå större validitet för intervjuerna är det viktigt för oss att kvinnorna rör sig i en liknande vardag. Vi kommer dessutom i vår uppsats fokusera på hur kvinnor upplever rädsla i det offentliga rummet, och det är därmed viktigt att detta offentliga rum är liknande för alla våra intervjupersoner.

## 5.5 Begränsningar

Yttre faktorer så som till exempel val av metod som kan ha en begränsande verkan på uppsatsarbetet. Men även inre faktorer så som förutfattade meningar kan verka begränsande och det är viktigt att som forskare inte bli förblindad av de egna föreställningar om vad de empiriska data ska innehålla. Tas inte detta i beaktande riskerar man att läsa in en egen agenda i våra tolkningar (Aspers, 2007). Det är forskarens ansvar att inför läsarens kritiskt granskande blick, ge insyn i de egna utgångspunkterna och i valen av perspektiv. I den process i vilken man bygger sin förståelse är det även viktigt att ifrågasätta det som är uppenbart (Listerborn, 2002). Det är av vikt att kritiskt kunna reflektera över sina egna och andras ställningstaganden under ett uppsats- eller ett forskningsarbete. Detta för att till den grad som är möjlig spegla en rättvis bild av ämnet (May, 2001) Att kvinnor i BRÅ:s undersökning uppger en rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier i det offentliga rummet tycks för oss föga förvånande. Vi har själva upplevt rädsla och vi har själv fått lära oss hur vi bäst undviker att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Detta innebär att vi personligen har en stark uppfattning kring ämnet. För att i möjligaste mån undvika att uppsatsarbetet blir färgat av detta har vi bland annat undvikit att ställa ledande frågor, varit öppna för intervjupersonernas olika tankar och vi har försökt hålla oss kritikiska till våra förutfattade meningar.

## 5.6 Etiska överväganden

Det är enligt vetenskapsrådets rapportserie, *vad är god forskningssed* (2005), varje forskares eller uppsatsskribents skyldighet att arbetet bedrivs med en god etisk grund. Med detta som bakgrund har det material som framkommit ur våra intervjuer behandlats konfidentiellt. Samtliga av kvinnorna som intervjuats har i utskrivna text anonymiserats och givits nya namn. Inför intervjuerna har samtliga

av kvinnorna informerats om att samtalet spelas in, detta har endast gjorts med deras tillåtelse. De band som spelats in har förstörts efter transkribering. Frågor i vår intervju som för den intervjuade kan uppfattas som känsliga har varit frivilliga att besvara och inför varje intervju har intervjupersonen informerats om detta. Våra intervjupersoners svar har vi i största möjliga mån försökt framställa rättvist och genom att i analysen i stor utsträckning använda direkta citat har vi försökt undvika försköning eller förvanskning av de intervjuades svar. Slutligen bör även nämnas att varje intervjuperson har informerats om i vilket syfte intervjuerna gjorts och kopior av det färdiga arbetet kommer att erbjudas de intervjuade.

# Kapitel 6. Analys

## 6.1 Inledning

Följande analys utgår ifrån de åtta intervjuer som vi gjort med kvinnor i åldrarna 23-28. Med hjälp av kunskapssociologi och tidigare forskning kring ämnet presenterar vi kvinnornas upplevda rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier och hur detta påverkar deras vardag. Analysen är uppdelad i två avsnitt, det första avsnittet handlar om kvinnors upplevda rädsla och andra avsnittet handlar om strategier som kvinnorna har utvecklat för att hantera sin rädsla. Analysen avslutas med en sammanfattande diskussion.

Förkortade citat markeras på följande sätt; [...]. I analysen benämns ibland rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier enbart som rädsla, vad som åsyftas är dock rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Detta har gjorts för att underlätta läsningen och för att uppnå ett bättre flyt i texten.

## 6.2 The female fear

*Jag är rädd...*

*i mörker*

*i parker*

*för skumma människor*

*på okända platser*

*i staden*

*utomhus*

*när jag är full*

*på väg hem*

*när någon påminner mig att jag borde vara rädd*

*när jag är ensam*

*på landet*

*på klubben, utanför klubben*

*på väg hem från klubben*

*på natten*

*när jag är ute och går*

*när jag är ute och joggar*

*på ödsliga platser*

*i områden med dåligt rykte*

*Men jag är inte rädd i min vardag.*

(Citat hämtade ur intervjuer med åtta kvinnor, 2009)



### **6.2.1 Rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier**

Kvinnorna i vår studie tycks uppleva en ambivalens gällande rädslan för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Flera av kvinnorna har svarat mycket motsägelsefullt på frågorna om sin rädsla, de uppger att de inte är rädda men i nästa mening berättar de om sin rädsla. Endast två av kvinnorna i vår studie svarade direkt ja på frågan om de är rädda för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. I BRÅ:s undersökning har man konstaterat att trygghetsbegreppet är svårdefinierat för den enskilde individen (BRÅ, 2009). På samma sätt tycks begreppet rädsla svårt att definiera. Känslan som den ene kvinnan benämner som rädsla kan av en annan kvinna benämnas som till exempel upplevt obehag. Att svara ja på frågan kring huruvida man upplever rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier tycks för kvinnorna i vår undersökning ha varit svårt. Att definiera sig som rädd i sin vardag är inget kvinnorna i vår studie tycks vilja. Enligt Listerborn (2002) finns det dessutom risker med att tala om kvinnor som rädda då kvinnans offerroll mycket lätt då förstärks. Att vara ett offer förknippas med att vara svag och sårbar, i vårt samhälle är detta något negativt. Vi har en typifierad bild av vad det innebär att vara en rädd kvinna, en rädd kvinna ses som ett offer. Typifiering är enligt Berger & Luckman (1979) ett sätt för individer att tolka och läsa av varandra och våra stereotypa bilder av människor avgör ofta hur vi typifierar varandra. Det är möjligt att typifieringen av rädda kvinnor som offer har haft inverkan på svaren vi fått från kvinnorna i vår studie. Det tycks hos de intervjuade kvinnorna finnas en väldigt negativ bild av vad det innebär att vara rädd och flera av kvinnorna uttrycker på olika sätt att de inte vill vara rädda. Bland annat uttrycker en av kvinnorna att hon inte vill vara rädd ”för man kan inte gå runt och vara rädd eller så, det känns, för då blir jag så kontrollerad” (Nina, 24 år).

### **6.2.2 Rädslan för sexuellt våld i det offentliga rummet**

Trots att de flesta av kvinnorna i vår studie uppgett att de inte är rädda för sexuellt våld och sexuella trakasserier har de tydligt kunnat ange vad de är rädda för då de rör sig i det offentliga rummet. De är rädda för att bli våldtagna, för att bli förföljda, för att vara med om en gruppvåldtäkt och för att bli förnedrade och skändade. I situationer då kvinnorna i vår studie upplever rädsla är det endast två

av kvinnorna som beskriver en rädsla för misshandel och rån. De flesta av kvinnorna uppger att de är mer rädda för att utsättas för sexuellt våld än annan typ av våld. ”En våldtäkt ska jag förmodligen leva med sen och det känns värre på något sätt än att bli mördad för då tar det slut där och då men blir jag våldtagen då ska liksom leva med det” (Lisa, 24 år). Kvinnorna säger att anledningen till att de upplever störst rädsla för våldtäkt är att de är rädda för hur det kommer att påverka deras liv och deras syn på sig själva. En av kvinnorna uttrycker skillnaden mellan att bli misshandlad och att bli våldtagen på följande vis: ”Men liksom våld, om det bara är våld så då läker jag ändå tillslut. Skulle jag få en blåttira eller en knäckt arm så fixar det sig. Men att sexuellt våld, det läker inte på samma sätt” (Nina, 24 år). Enligt Heber upplevs våldtäkt som mer skrämmande än alla andra brott, kvinnor är även ofta rädda för att utsättas för våldtäkt i samband med andra brott. En Svenska enkätundersökning gjord av Westerstrand & Kalliokoski år 2001, som redovisas i *Var rädd om dig*, visar att 66 procent av de 7000 kvinnorna som deltog i studien var lite eller mycket oroliga för att bli våldtagen av en okänd man. Denna utbredda rädsla har gjort att rädslan för våldtäkt har kallats för the female fear (Heber, 2007).

### **6.2.3 Kränkande sexuella trakasserier**

Enligt Heber (2007) är ”det är inte bara risken för våldtäkter som skrämmer kvinnor utan även lindrigare sexualbrott och sexuella trakasserier, som inte alltid klassificeras som brott, har visat sig påverka kvinnors rädsla för brott” (s. 59). Kvinnorna i vår studie har inte uttryckt lika stark rädsla för mildare sexuellt våld och sexuella trakasserier som de har för grövre sexuellt våld och sexuella trakasserier. Men att kvinnorna påverkas av det och har utvecklat strategier för att skydda sig från det står klart. Flera av kvinnorna säger att de varit utsatta för sådana situationer som inte kan betraktas som grovt sexuellt våld eller grova sexuella trakasserier, men som kan vara nog så kränkande. Med få undantag har de vi intervjuat upplevt att de av okända män blivit synade ifrån topp till tå, blivit ”ätna med blicken” och fått kommentarer slängda efter sig av okända män på gatan. Alla av de som utsatts för detta har varit med om det vid upprepade tillfällen. Kvinnorna uppger att det sker främst på kvälls- eller nattetid och det sker ofta i klubbmiljö. De flesta uppger att upplevelsen har varit obehaglig. En av

kvinnorna berättar; "[...]man känner sig väldigt kränkt"(Nina, 24 år). En annan av kvinnorna beskriver det på följande sätt; "Jag tänker att i många fall känns det rätt så obehagligt, man känner ju sig naken, som att den som tittar ser igenom kläderna, man blir väldigt mycket objekt och mycket kropp liksom" (Kajsa, 28 år). Även då kvinnorna säger att de upplever det som obehagligt i de flesta situationer kan dock även konstateras att det vid tillfällena också upplevs som smickrande. "Ja ibland är det rent av kul att få lite uppmärksamhet" (Karin, 23 år). Ytterligare en av kvinnorna uttrycker detta på följande vis;

"Jag tänker att det beror också väldigt mycket på vem som skriker det, på något galet sätt har jag någon gång blivit smickrad av att få en sådan uppmärksamhet på stan[...]Då har det varit någon som jag kanske tyckte va söt som var i min ålder eller så liksom"(Kajsa, 28 år).

Om det upplevs som positivt eller negativt beror bland annat på vem det är som utsätter dem, beskriver kvinnorna. Den typifiering som sker avgör hur kvinnan uppfattar och tolkar mannens beteende och signaler. När kvinnan typifierar mannen som intressant och trevlig upplever hon ingen rädsla. I en identisk situation då kvinnan istället typifierar mannen som farlig upplever hon rädsla. Endast en av kvinnorna i intervjustudien har svarat att upplevelsen är otäck oberoende av vem det är som i det här fallet "klär av henne med blicken"; "[...]det är ju obehagligt självklart tycker jag och det spelar egentligen ingen roll vad det är för typ utan jag tycker bara att känslan av att man blir iakttagen är liksom så obehaglig[...]" (Lisa, 24 år).

#### **6.2.4 Sexuella trakasserier i form av ofrivillig kroppsberöring**

Med få undantag har de vi intervjuat upplevt att de i krogmiljö har blivit "tagna på" eller smekta av okända män utan att de givit sitt medgivande. Till exempel har några av våra intervjupersoner blivit ofrivilligt berörda på bröstet och på rumpan. "[...]Då har det varit att man har liksom går förbi, det har varit trångt och så har man gått förbi ett gäng eller alltså massa människor och så känner man liksom hand på rumpan när man går förbi" (Lisa, 24 år). Kvinnornas inställning till detta och hur kvinnornas rädsla påverkas av att bli utsatta för "tafs" är beroende av vilken miljö de befinner sig i. Alla anser de att ofrivillig

kroppsberöring är en respektlös handling men i krogmiljö känns det för de flesta mer acceptabelt eftersom de där nästan förväntar sig att det ska hända. En av kvinnorna i vår studie uttrycker att; "[...]på krogen och så kanske, då blir man kanske inte chockad för man vet att det kan hända" (Emma, 26 år). En annan kvinna förklarar hur hon i klubbmiljön anser det mer accepterat "Men ja det känns ändå. Ja, alltså klubbmiljön är alltså mer, alltså mer okej, ska man inte säga men ändå" (Karin, 23 år). Att ofrivillig kroppsberöring i krogmiljö nästan accepteras av kvinnorna kan bland annat förklaras genom Berger och Luckmans (1979) tankar kring externalisering, objektifiering och internalisering. Män externaliserar tanken om att det är godkänt att "tafsa" genom att göra det upprepade gånger på krogen, denna tanke tas upp i samhället som en objektiv sanning både av kvinnor och män. När kvinnor sedan utsätts för det, internaliseras det i dem och de accepterar det;

"Om liksom många tjejer blir taftrade på så kanske, man vänjer sig och så bryr man sig inte tillslut. Kanske att de tycker att det är bekräftelse och liksom, kul liksom också. Men det kanske dom inte tyckte första gången det hände. Så där liksom. Dom har liksom fått vänja sig vid det" (Linda, 24 år).

De flesta av kvinnorna upplever att det är svårt att agera och reagera i situationer då de utsätts för ofrivillig kroppsberöring i klubbmiljö, detta eftersom det är svårt att få reda på vem det är som utsatt dem. Det innebär alltså att de kvinnor som blivit utsatta för ofrivillig kroppsberöring inte möter den som utsatt dem face to face. Att kvinnorna svarat att de inte upplever någon direkt rädsla för de personer som utsatt dem för ofrivillig kroppsberöring kan möjligen förklaras genom just detta. Enligt Berger & Luckman (1979) är det ibland svårt att avläsa en annan individs intentioner eller signaler om man inte möter dem face to face. Hade kvinnorna mött de personer som utsatt dem för ofrivillig kroppsberöring och typifierat dem som förövare är det möjligt att de också upplevt mer rädsla. En av kvinnorna uttrycker just detta, att hon upplevt ofrivillig kroppsberöring som en jobbigare erfarenhet då hon sett vem som tagit på henne; "Skulle jag veta vem det var så skulle jag känna mig mer, eller om jag skulle se vem det var skulle jag känna att det var jobbigare än om jag inte ser det" (Nina, 24 år).

Vidare befinner sig de okända männen inte i kvinnornas närmsta zon, de står

alltså utanför kvinnornas realissimum. Det som ligger utanför individens realissimum är svårare för individen att direkt påverka menar Berger & Luckman (1979). Det faktum att mannen är okänd för kvinnan och det faktum att kvinnan inte ser mannen som utsätter henne för ofrivillig kroppsberöring gör att hon inte kan påverka situationen. Enligt Berger och Luckman (1979) lägger individen inte samma vikt vid det som inte går att påverka direkt, det blir inte lika intressant att försöka då det inte känns meningsfullt. Vi kan ur vår studie tolka att kvinnornas maktlöshet i situationen gör att de inte lägger någon vidare tyngd i det som skett, de uttrycker att de inte upplever händelsen som speciellt upprörande och flera av kvinnorna i vårt studie säger att det är något som händer ibland när man befinner sig i krogmiljö. Vi kan dock utifrån våra intervjuer konstatera att kvinnorna upprörs av att män tar sig rätten att beröra en kvinnas kropp utan att ha fått ett medgivande.

### **6.2.5 Ofrivillig kroppsberöring som en maktrelation**

Kvinnorna i vår studie upplever, som tidigare nämnt, inte ofrivillig kroppsberöring som ett hot om sexuellt våld. Ett par av kvinnorna i våra intervjuer har uppgett att de snarare anser att en del män som ”tafsat” på dem tycks försöka bevisa sin makt genom att röra kvinnor utan tillåtelse. Med andra ord uttryckt, de får beröra kvinnor endast av den anledningen att de är män, ”asså bara synsättet liksom att bara gå runt i ett killgäng, ja om det är ett killgäng då asså, och bara tro att man kan ta för sig” (Karin, 23 år). Känslan av att det rör sig om ett sätt att demonstrera makt anser en av våra intervjupersoner blir tydligare om hon skulle ha blivit ofrivilligt kroppsberörd i en miljö där inte alkohol var inblandat och om hon skulle befinna sig utanför krog- eller klubbmiljön,

”[...]om det bara var på dagen och liksom i kanske en bankomatkö eller så, eller det skulle vara mycket tydligare budskap på något vis: jag kan göra, kanske en annan maktsituation, jag kan göra det här mot dig liksom på något vis” (Kajsa, 28 år).

Att män tar sig rätten att ”tafsa” på kvinnor kan förstås genom Berger & Luckmans (1979) syn på institutioner. Institutioner uppstår när något typifieras och skapas utifrån ett typifieringsschema. Man hade kunnat förklara Berger & Luckmans begrepp institution som en norm. Mannen har historiskt typifierats som

den enväldige härskaren, som en ledare, som mäktig och som det första könet. Utifrån detta tolkar vi manlighet som en institution vilken genom olika legitimeringsprocesser kan utöva makt. Även fast mannen idag inte ses på samma sätt som tidigare och att manlighet som institution inte längre är lika stark, lever fortfarande bilden av mannen som kraftfull och mäktig vidare. Genom sin historiska bakgrund kan män fortfarande sägas ha ett maktövertag. Genom att till exempel ta sig rätten att utsätta kvinnor på krogen för ofrivillig kroppsberöring bevisar en del män på detta sätt sin makt över kvinnor.

### **6.2.6 Hur kvinnan socialiseras in i rollen som rädd för sexuellt våld och sexuella trakasserier**

Kvinnorna i vår empiriska studie berättar hur de från familj och vänner fått lära sig var de ska vara rädda och att de skall vara rädda; ”Det är klart att det finns ju där i bakhuvudet att som tjej ska man inte va ute om nätterna och man ska akta sig och så, men ja man ska absolut ha respekt” (Lisa, 24 år). Carina Listerborn (2002) använder i sin avhandling ett mycket talande citat av Brownmiller för detta;

”Kvinnor uppfostras till att bli våldtäktsoffer. Bara att lära sig ordet våldtäkt är att ta emot undervisning i maktrelationen emellan män och kvinnor. Att tala om våldtäkt, även om det är med ett nervöst skratt, är att erkänna kvinnans speciella status som offer. Vi hör viskningarna när vi är små, flickor blir våldtagna. Inte pojkar. Informationen blir tydlig. Våldtäkt har inget att göra med vårt kön. Våldtäkt är någonting förfärligt som händer kvinnor: det är det mörka där uppe i trappan, den odefinierbara avgrunden alldeles bakom hörnet och om vi inte ser upp var vi går kan det bli vårt öde” (s 84-85).

Individen socialiseras in i samhället och rådande normer påverkar och skapar individens bild av sig själv (Berger & Luckman 1979). Genom primär socialisering lär sig individen enligt Berger och Luckman (1979) hur hon ska och bör bete sig. Till exempel får många kvinnor från barnsben lära sig att undvika fula gubbar, att vara försiktig i parker, inte klä sig alltför utmanande och inte prata med främlingar (Listerborn 2002). En av kvinnorna i vår studie berättar bland annat om hur hennes moder förmanar henne, och uppmanar henne att vara försiktig och att vara rädd. Detta påverkar hennes rädsla och på fråga om hon är rädd för sexuellt våld och sexuella trakasserier svarar hon; ” Ibland, men då är det

oftast [...]då e jag oftast rädd för att andra runt omkring mig är rädda” (Nina, 24 år). Utifrån våra empiriska studier kan vi tolka att flera av kvinnorna i den primära socialisering lärt sig att vara rädda och kvinnor åläggs ett ansvar att skydda sig själva mot sexuellt våld och sexuella trakasserier. Ett undantag till hur den primära socialiseringen skapat ett offertänkande och rädsla hos kvinnorna ser vi hos en av de kvinnor vi intervjuat. Hon berättar att hon inte upplevt rädsla under sin uppväxt eller i sin hemort. Däremot har hon sedan hon flyttade till Malmö utvecklat ett risktänkande och hon upplever rädsla. Detta har alltså snarare skett genom sekundär socialisering. Den sekundära socialiseringen har fått denna kvinna att förstå att hon bör vara rädd och i vilka situationer hon bör vara rädd. Även de andra kvinnorna i vår studie har upplevt att deras rädsla påverkas under den sekundära socialiseringen, till exempel genom samtal med vänner. Som nyinflyttade till Malmö har de fått berättat för sig vilka platser de bör undvika, att de ej bör gå hem ensamma på natten, att de bör undvika vissa taxibolag. Helt enkelt har de fått lära sig hur man bör föra sig som kvinna i en storstad om man vill undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier.

”[...]det finns ju någon slags medvetenhet i tjejgäng liksom. Jag har en tjejkompis som ofta åker taxi, hon säger alltid till mig om du ska åka taxi ska du ringa till växeln för då vet de vem de skickar så att det liksom finns såna saker, och sen så kanske man inte följer det alltid men att vi ens behöver tänka så är ju helt sjukt” (Kajsa, 28 år).

Både genom primär och sekundär socialisering tycks många av kvinnorna i vår studie ha fått lära sig att de bör ha en rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier.

### **6.2.7 Staden som källa till rädsla**

En övervägande majoritet av kvinnorna som vi intervjuat uppger att de känner en större rädsla i staden än vad de gör på landsbygden. En av kvinnorna berättar; ”Och där (på landet) var det inga sådär att vara rädd för direkt, så jag är mer rädd i stan tycker jag absolut” (Karin, 23år). Staden är en stor källa till möjligheter, i staden finner vi nöjen, försörjning och studiemöjligheter. Vi finner ett stort utbud av kultur, restauranger, klubbar osv. De flesta av kvinnorna i vår studie har valt att bo i Malmö för att få tillgång till stadens utbud av nöjen eller studier. En stad

utgör en lockelse tack vare de möjligheter som erbjuds i det offentliga rummet, och att leva i en stad innebär att röra sig i det offentliga rummet. Samtidigt som detta är ett faktum kan staden också sägas utgöras av diverse faktorer som ökar upplevelsen av rädsla. I det offentliga rummet upplevs oftast en större rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier jämfört med vad det görs i det privata rummet. Detta trots att sexuellt våld oftast sker i det privata rummet (BRÅ, 2009). I vår studie visas tydligt att kvinnorna är mer rädda då de rör sig i det offentliga rummet, få av kvinnorna har uppgett att de upplevt rädsla i det privata rummet.

Att leva i en stad innebär dessutom att leva med främlingar. Detta gör stadsbon på både gott och ont. Främlingar kan både vara källa till rädsla för sexuellt våld och innebära trygghet. I en situation där en kvinna upplever rädsla kan en främling både tolkas som en hjälpare och som en potentiell förövare (Listerborn 2002). Hur vi ser på främlingen är beroende på hur vi typifierar denne. Bland annat avgör vår stereotypa bild av hur en förövare ser ut om vi blir rädda för den främling vi möter eller ej.

Vidare har det i vår studie visat sig att flera av kvinnorna känner en ökad rädsla då de rör sig i delar av Malmö som har ett sämre rykte. En av kvinnorna i vår studie berättar hur hon under sena kvällar på väg hem ifrån jobbet kan åka omvägar eller väljer att åka buss trots att det tar längre tid än att gå, detta för att undvika speciella områden i Malmö. Listerborn (2002) beskriver att en stad utgörs av olika områden som utifrån olika faktorer kan ses som farliga eller ofarliga. Genom att till exempel se till vilka människor som bor i ett område, hur brottsstatistiken ser ut och hur det mediala ryktet ser ut typifierar vi områden som antingen bra eller dåliga. Då vi befinner oss i ett område som till exempel i media omnämns som farligt ökar vår känsla av rädsla menar Heber (2007).

### **6.2.8 Arkitekturens påverkan på rädsla**

Vår studie visar också på att arkitekturen i en stad påverkar den upplevda rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Kvinnorna i vår studie har uppgett att det upplevs störst rädsla när de befinner sig på ödsliga och folktomma platser, när det är mörkt och då de är ensamma. Den viktigaste faktorn för om kvinnor



upplever rädsla tycks vara ljuset.

”[...]på dagen kan det var liksom lite mer okej för det är ljust och det är liksom, det är inte lika hotfullt, sen behöver det absolut inte vara hotfullt på kvällen heller men man kan känna sig lite mer utsatt då man kanske ska gå hem själv sen och man har det i bakhuvudet, det är väl skillnaden” (Lisa, 24 år).

Andra människor och platser blir mer hotfulla och skapar mer rädsla i avsaknaden av ljus. En anledning till detta enligt Heber (2007) kan vara att det är svårare att se i mörkret och att kvinnorna inte lika lätt kan läsa av situationen och se eventuella faror. Okända platser och okända människor blir därav mer skrämmande och otryggheten ökar. Med andra ord kan man säga att kvinnorna i mörker inte lika lätt kan avkoda och typifiera platsen de befinner sig på eller de människor de möter. Typifiering är ett sätt för oss att förhålla oss till verkligheten, och när inte en fullständig typifiering kan ske blir vi otrygga och vet inte hur vi ska tolka vår omgivning och hur vi ska agera. Till exempel vet vi inte om vi ska vara vänligt eller ovänligt inställda till den man vi möter i mörkret då vi inte till fullo kan typifiera honom. Inte heller kan vi vid en sämre avkodning eller typifiering veta vad platsen vi befinner oss på döljer i mörkret. Att kvinnorna i vår studie känner att rädslan ökar i mörker visar sig på flera sätt; ”[...]Jag cyklade häromdagen genom Kroksbäckskullarna<sup>1</sup> och det var inte sent, det var vid sex men det är ju jättemörkt nu vid sex[...]Så var det tre lampor som inte funkade. Det tycker jag inte känns, det känns inte bra” (Kajsa, 28 år). Samma kvinna uttrycker också att det krävs mindre för att hon ska bli rädd då det är mörkt; ”Då kan jag blir rädd tillexempel om jag hör någon som tassar bakom mig, asså när det är något annat som väcker någonting. Men asså om det är mörkt så kan jag liksom, då behöver det inte till så mycket för att jag ska bli rädd” (Kajsa, 28 år). En annan kvinna upplever rädsla även i ljus om hon omgivs av mörker. ”Egentligen är man nog mer rädd när det är mörkt ute men jag tänker att det kan vara ett upplyst ställe, upplyst av ljus och så, men det känns ändå, man vet inte vad som är bortom ljuset[...]” (Elin, 25 år).

---

<sup>1</sup> En illa beryktad plats i Malmö.

Andra faktorer, förutom oupplysta platser, i den arkitektoniska uppbyggnaden av staden som ökar rädslan hos kvinnorna i vår studie är buskage kring gångvägar, parker i staden, och mindre gator. Vad som ytterligare påverkar om situationerna upplevs som obehagliga eller inte, är hur pass enslig en plats är. Då kvinnorna varit ensamma och de blivit till exempel iakttagna, fått oönskade kommentarer eller då de mött en man de typifierat som ett hot, har de känt ett starkare obehag än de gjort då de varit i sällskap med andra.

”[...]fast det beror sig på också tror jag om man är ensam med den här killen eller om det är folk runt omkring för då känner man sig lite tryggare om det är folk runt omkring. Men om jag skulle träffa honom om det bara var han och jag så kanske jag skulle välja en annan väg istället” (Linda, 24 år).

Enligt Listerborn (2002) är staden inte anpassad efter kvinnors rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Listerborn beskriver dessutom hur genusgeografer menar att städerna under urbaniseringen byggdes upp av män, för män. Genom att uppbyggnaden skedde på så vis har männen enligt genusgeograferna ett ständigt maktövertag i samhällets offentliga rum. Vidare menar Listerborn att kvinnors rädsla för oupplysta gator, buskage vid gångvägar, parker, mörka gränder och gångtunnlar är en ständig påminnelse om att det offentliga rummet tillhör mannen. Den upplevda rädslan hos kvinnorna i vår studie kan förstås i bakgrund av detta.

### **6.2.9 Medias påverkan på upplevelse av rädsla**

Majoriteten av kvinnorna i vår studie anser att media till viss del påverkar deras upplevda rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Det är svårt att helt tydligt kunna avgöra i vilken utsträckning och på vilket sätt media påverkar individen. Olika typ av medier kan tänkas ha olika påverkan. Lokal media påverkar upplevelsen av rädsla i större utsträckning än vad nationell media gör (Heber, 2007). En av kvinnorna har beskrivit att hon efter att ha sett ett visst tv-program, som handlar om aktuella brott i samhället, alltid upplever en ökad rädsla i ett par dagar. Dock har studier visat på att en ökad rädsla för brott och tv-tittande inte har någon tydlig koppling (Heber, 2007). Det kan antas att detta gäller en viss typ av tv-tittande och att ett program om aktuella brott i samhället kan klassas mer

som nyhetsrapportering. Majoriteten av kvinnorna i vår studie berättar att när de läser tidningen, till exempel läser om en våldtäkt som skett i Malmö, blir de påverkade och känner ökad rädsla och försiktighet i ett antal dagar. En av våra kvinnor berättar däremot att hon så ofta läser i tidningen om våldtäkter och överfall på kvinnor att hon inte längre reagerar i någon större utsträckning. Det är först när hon läser att något har skett i hennes direkta närområde som hon känner att det påverkar henne. Kvinnan förklarar att om till exempel en våldtäkt skulle hända i hennes område i Malmö så skulle hennes upplevelse av rädsla öka betydligt. Det är två av kvinnorna i vår studie som uttrycker specifikt att det främst är den lokala rapporteringen som påverkar deras rädsla. Även Hebers studie (2007) visar hur kvinnors upplevda rädsla stärks genom att de hör om andra kvinnor i sin närmiljö som utsatts för sexuellt våld och sexuella trakasserier, detta sker ej i samma utsträckning när det gäller brott begångna på annan ort. Vi kan försöka förstå detta förlopp genom Berger & Luckmans (1979) resonemang kring individens närliggande och omkringliggande zoner. Det som sker i kvinnans närområde, i hennes närmsta zon, är centralt i hennes vardagsverklighet. Om det sker ett brott i kvinnans närområde blir hon mer påverkad av det, och hon har själv möjlighet att agera för att påverka det som sker i vardagsverkligheten. Hon kan till exempel utforma strategier för att undvika att bli områdets nästa offer. Denna möjlighet är inte lika slående i en situation där brottet är begånget i till exempel en annan del av landet, det som sker är inte då en del av hennes vardagsverklighet. Vi kan också se i vår studie att filmer och böcker i vissa fall bidrar till ökad upplevelse av rädsla hos några av kvinnorna. "[...]jag blev väldigt förstörd av den boken faktiskt, jag typ såg alla killar i världen som våldtäkts män och alla tjejer var offer så efter den boken var jag nog väldigt så här skör eller så" (Emma, 26 år).

### **6.2.10 Rädslans geografi**

Genom begreppet *rädslans geografi* kan vi till stor del sammanfatta det som framkommit i vår empiriska studie kring kvinnors upplevda rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Inom begreppet ryms förklaringar kring hur kvinnor upplever rädsla för sexuellt våld och hur detta begränsar kvinnors vardag. Rädslan upplevs som starkast i det offentliga rummet och för att en kvinna ska

kunna befinna sig i det offentliga rummet tvingas hon utveckla en mental karta och strategier för att minimera risken för att utsättas för sexuellt våld (Listerborn, 2002). Kvinnorna i vår studie har, som ovan nämnts, uppgett att rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier främst uppkommer då de vistas i det offentliga rummet. Även i BRÅ:s trygghetsundersökning (2009) konstateras att det hos kvinnor finns en starkare rädsla för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier i det offentliga rummet, än vad det gör i det privata rummet. I vår studie har den upplevda rädslan inte varit tydligt uttalad. Men genom att se till vad kvinnorna uppgett sig vara rädda för och vilka strategier de uppgett sig ha, tolkar vi att de bär på en rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier i det offentliga rummet. Den upplevda rädslan kopplar alla kvinnor i vår studie till det offentliga rummet och de lever i en rädslans geografi. Kvinnorna i vår studie talar om hur de för att hantera upplevelsen av rädsla har utvecklat strategier, i följande kapitel kommer detta att beröras närmare.

## 6.3 Strategier och begränsningar

*Jag...*

*möter inte okända mäns blickar*

*åker inte svarttaxi*

*snabbar på stegen*

*låtsas prata i telefon*

*tar upp nycklarna som ett vapen*

*sitter inte fram i taxin*

*tar en annan väg*

*cyklar istället för att gå*

*går inte ensam*

*genar inte genom parken*

*låtsas vara orädd*

*låtsas inte höra mannens kommentarer om mina bröst*

*gör mig liten*

*har mobilen redo fickan*

*dricker inte för mycket alkohol*

*åker inte taxi ensam*

*går inte ut när det är mörkt*

*klär mig inte hur som helst*

*lyssnar inte på musik när jag är ute*

*låter den okända mannen bakom mig passera*

*går där det är ljust*

*går aldrig ensam på efterfest*

*håller uppsikt på vem som är runt omkring mig*

*tar inte hem okända killar*

*följer inte med okända killar*

*visar inte hud*

*pratar inte för högt och tar inte för mycket plats*

*Men jag påverkas inte av rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier.*

(Citat hämtade ur intervjuer med åtta kvinnor, 2009)

### **6.3.1 Strategier för att undvika ofrivillig uppmärksamhet och beröring**

Alla kvinnor i vår studie berättar hur de i olika situationer då de upplever rädsla använder sig av strategier för att hantera rädslan. När kvinnorna hamnar i situationer då de av en främmande man utsätts för blickar, kommentarer eller ofrivillig kroppsberöring i det offentliga rummet, agerar majoriteten av kvinnorna genom att ignorera det. Detta är en strategi som kvinnorna använder för att komma undan en ofrivillig uppmärksamhet. En av kvinnorna uttrycker; "[...]vi ville inte ha någon kontakt med dom liksom, det är ju liksom så man gör som tjej man går för att inte bli utsatt" (Lisa, 24 år). Kvinnorna i vår studie beskriver även hur de på olika sätt försöker undvika denna typ av uppmärksamhet från okända män genom att göra sig mindre synliga. De förklarar hur de undviker att möta okända mäns blickar, att de snabbar på stegen, att de stirrar ner i gatan när de passerar en grupp av män eller att de går över på andra sidan gatan för att undvika konfrontation. En av kvinnorna beskriver att när hon känner sig psykiskt svag till sinnet orkar hon inte hantera denna uppmärksamhet. Hon tycker då att det känns tryggast att göra sig så osynlig som möjligt, hon beskriver; "[...]jatt kura ihop sig så där det vet jag inte riktigt vad, ja med det är mest att jag visar väldigt tydligt kanske att titta inte på mig, jag vill inte att du ska titta på mig eller något sånt kanske" (Emma, 26 år). Majoriteten av kvinnorna i vår studie uppger att de inte har en i förväg planlagd strategi för att undvika att utsättas för dessa situationer. Däremot uppger samtliga kvinnor att när situationen väl uppstår så har de utarbetade strategier för hur de så smidigt som möjlig ska ta sig ur situationen.

Kvinnorna i vår studie uppger, som tidigare nämnts, att deras strategi för att undvika uppmärksamhet från okända män i stor utsträckning är att ignorera. Två av kvinnorna berättar dock att de ibland kan uttrycka en protest. En kvinna säger att hon exempelvis kan fråga den stirrande mannen på gatan vad han håller på med, men oftast ignorerar hon blickarna eftersom hon inte vill uppmuntra till närmare kontakt med fel person. En annan kvinna berättar att hon ibland kan besvara en mans blick med en ilsken blick för att han ska förstå att hon inte är intresserad. Det finns även kvinnor i vår studie som uttrycker en önskan om att säga ifrån när män stirrar eller "slänger" kommentarer. Kvinnorna säger dock att

de inte vågar, de beskriver att de är rädda för hur mannen ska tolka detta och hur han då ska reagera. De upplever rädsla för vad den okända mannen ska göra och en rädsla för att han ska bli fysisk.

Hälften av kvinnorna uppger att de inte vill dricka för mycket alkohol då de anser det viktigt att inte bli för berusad och tappa kontrollen. En kvinna beskriver att män kan tolka att kvinnor som är för berusade är mer tillgängliga och därmed kan män ta sig större friheter. Flera av kvinnorna i vår studie förklarar att de till viss del undviker vissa klädesplagg, så som urringade tröjor eller korta kjolar, för att inte dra till sig uppmärksamhet. Andra av kvinnorna i vår studie menar att blickar, kommentarer och att utsättas för ofrivillig kroppsberöring kommer oberoende av hur man klär sig eller hur man ser ut. Två av kvinnorna i vår studie berättar att de hanterar uppmärksamheten från främmande män bättre nu än när de var yngre. De förklarar att de nu känner sina gränser bättre och vet sitt eget värde. En av dess kvinnor yttrar;

”[...]jag är absolut inte gammal, jag är 28, men för så här sex, sju, åtta år sedan var jag ute jättemycket och då tror jag inte att jag hanterade det riktigt på samma sätt som jag skulle hantera det idag[...]Idag säger jag nog mer ifrån, ja om det handlar om vana eller om självförtroende eller om det handlar om att man mer vet var ens gränser är[...]”  
(Kajsa, 28 år).

Samma kvinna säger; ”[...]jag hade ju aldrig gått själv på en efterfest men jag vet inte om det har med detta att göra asså, jag hade ju inte följt med ett okänt killgäng på en efterfest det hade jag ju inte, så på ett sätt är det ju ett knep”.

Vidare uttrycker några av kvinnorna att de har liknande strategi för att undvika obehagliga blickar och kommentarer, de säger bland annat att de ogärna rör sig i det offentliga rummet ensamma efter mörkrets intrång, istället försöker de alltid röra sig i grupp. Dessa kvinnor uppger att de aldrig skulle följa med en okänd man hem från krogen och ha en tillfällig förbindelse. Kvinnorna uttrycker att de undviker detta för att det inte känns tryggt och de vill minska risken för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Samtliga kvinnor i vår studie uttrycker att det är tillsammans med bekanta människor som de upplever störst trygghet. En av kvinnorna uttrycker; ”[...]jag känner mig mest trygg hemma, ja

det gör jag, och även hos så mina närmast vänner” (Nina, 24 år).

Under intervjuerna berättar två av kvinnorna att de intalar sig själva att de inte är rädda. De beskriver att de inte vill uppleva rädsla och att det ibland hjälper att upprepa för sig själv att de inte känner rädsla. Kvinnorna uttrycker att de inte vill bli påverkade och kontrollerade av att de upplever rädsla. En kvinna i vår studie uttrycker; ”[...]jag försöker intala mig att jag inte är rädd fast jag kanske är det[...]och jag vill inte bli påverkad[...] (Emma, 26 år). Carina Listerborn (2002) beskriver att kvinnor intalar sig att inte vara rädda som en strategi för att hantera att de faktiskt upplever rädsla. Berger och Luckman (1979) talar om att individen genom rutinmässigt upprepande av handlingar och tankar i vardagen, konstruerar sina roller och på det sätt accepterar ett beteende som naturligt. Det som sker vid upprepade tillfällen i vardagslivet slutar individen att ifrågasätta och den roll och det beteende individen använder sig av blir en del av vardagen och verkligheten. När kvinnor vid upprepade tillfällen utsätts för blickar, kommentarer och ofrivillig kroppsberöring blir detta naturligt och till viss del en accepterad del av vardagen. Kvinnorna utvecklar då strategier för att hantera detta och även strategierna blir en naturlig del av vardagen. Det blir naturligt att till exempel undvika platser, att inte gå ut när det är mörkt och att inte möta den okända mannens blick. Det blir en del av hur man som kvinna lever och bör leva i det offentliga rummet.

### **6.3.2 Strategier för rörelse i det offentliga rummet**

Enligt Birgitta Andersson (2001) finns det en stark koppling mellan tid och bruket av strategier ” När man förflyttar sig är avgörande för *var*, *hur* och med hjälp av *vad*, man förflyttar sig” (s. 45). I den kvalitativa studie som genomförts av Andersson (2001), har det tydligt visat sig att kvinnor utvecklat strategier för att förflytta sig säkert i staden. De flesta av kvinnorna som Andersson intervjuat har dessutom uppgett att de strategier de använder sig av vid förflyttning i det offentliga rummet stärks och blir fler då det är mörkt. På samma sätt kan vi konstatera att kvinnorna som medverkat i våra intervjuer har tydliga strategier för att förflytta sig säkert, dessa strategier är fler till antalet då de rör sig i Malmö nattetid. Flera av kvinnorna uppger att de undviker att gå ensamma då det är



mörkt ute och en av kvinnorna berättar att hon trots sitt intresse för promenader inte går ut då det är mörkt. Skulle hon gå ut och promenera då det blivit mörkt rör hon sig på sådana platser som är väl trafikerade. Detta gör hon trots att hon egentligen säger sig få en sämre upplevelse av promenaden, kvinnan uttrycker; ”Då hade jag nog mer gått längs typ såna här, egentligen tycker jag inte om att gå längs bilvägar och sånt när jag är ute och går för jag tycker det liksom, det är så att man vill höra naturens ljud, men då hade jag nog gjort det[...]” (Elin, 25 år). En annan av kvinnorna säger att hon gärna hade gett sig ut för att springa under kvällstid men att hon undviker att göra detta. Många av kvinnorna i vår studie uppger att de försöker hålla en viss koll på vad som sker runt omkring dem när de rör sig i på vissa platser i det offentliga rummet. Genom att vara uppmärksam och på sin vakt upplever kvinnorna att de kan skydda sig själv bättre. En av kvinnorna uttrycker; ”[...]jag asså går inte och lyssnar på musik eller någonting sånt i mobilen utan har den redo i fickan och så om man skulle behöva ringa någon, nej asså hålla liksom, att man kollar sig runt omkring” (Elin, 25 år). Kvinnorna i vår studie menar dessutom att de i det offentliga rummet under nattetid förflyttar sig snabbare, än vad de gör under dagtid. En av kvinnorna berättar att hon vid ett tillfälle till och med sprang för att fortare ta sig hem ”[...]jag kommer ihåg att jag sprang för att jag tänkte att jag frös och jag var, uh jag ville inte vara här, jag vill bra fort fram liksom, så då sprang jag” (Lisa, 24 år).

För flera av kvinnorna är mobiltelefonen en del av en strategi och den tycks för många kvinnor skapa en trygghet. En av kvinnorna berättar att hon har mobiltelefonen redo i fickan då hon ensam rör sig utomhus under dygnets mörka timmar. Andra berättar att de kan låtsas tala i telefon för att undvika överfall. En annan strategi är att ha ett föremål i fickan, till exempel ett par nycklar, som är lätta att greppa som ”vapen” vid överfall. Hos samtliga av kvinnorna tycks det finnas en stor medvetenhet om hur de bör handla och vilka strategier de bör nyttja då de rör sig i det offentliga rummet. Kvinnor i vår studie uttrycker att det hos kvinnor i allmänhet finns en undermedveten tanke om att de behöver skydda sig för att inte utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier.

Kvinnorna berättar att de tänker kring sin hemfärd redan innan de lämnat hemmet och hur de ska agera vid ett våldtäktsförsök. En av kvinnorna förklarar;

”[...]man ska typ skrika jättehögt och typ asså typ jag vet inte riktigt, så dom blir förvånade typ eller för att dom inte tror att man ska skrika och jag tänker att jag typ ska säga att jag har mens och sånt. Men vad skulle dom bry sig om det? Men asså jag gör nog upp såna grejer i huvudet[...]” (Emma, 26 år).

Enligt Listerborn (2002) bör även icke aktiva strategier räknas som strategier. Hur detta kan yttra sig har visat sig hos ett par av de kvinnor vi intervjuat. En av kvinnorna beskriver att hon under vistelse i det offentliga rummet försöker se orädd, arg och självsäker ut. Detta för att bevisa för omvärlden att hon inte är rädd. Samma kvinna säger att hon vid tillfällen kan utmana sig själv genom att röra sig på platser vilka hon upplever som potentiellt farliga. Övriga kvinnor säger dock att de undviker platser de upplever som farliga, de tar till exempel inte genvägar genom parker, de undviker mörka platser och att vistas i det offentliga rummet på kvällen.

### **6.3.3 Transportmedel och strategier**

Tydliga strategier går även att påvisa i de transportmedel som kvinnorna i vår studie nyttjar. Flera av kvinnorna i vår studie berättar att de hellre cyklar än promenerar då det är mörkt ute. Samtliga av de intervjuade kvinnorna säger att de aldrig åker svarttaxi då de är ensamma och kvinnorna har strategier för hur de skall uppträda då de åker taxi. De uppger till exempel att de helst sätter sig i baksätet då de åker taxi. En av kvinnorna beskriver att hon av vänner blivit rekommenderad att alltid ringa för att beställa taxi och inte slumpmässigt välja en taxi på gatan, detta för att ha bättre kontroll över vem det är som kör henne. Ett par av kvinnorna i vår studie uttrycker att de strategiskt undviker att åka taxi för att inte utsättas för sexuellt våld eller sexuella trakasserier. En av de kvinnorna säger som följande; ”Ja asså jag tycker inte alls om att åka taxi när jag är själv. Jag försöker göra det så lite som möjligt”(Karin, 23 år). Även i Birgitta Anderssons studie (2001) kring kvinnors rädsla i trafikrummet har det visat sig att taxiresor vid tillfällen kan upplevas som farliga och flera av de kvinnor hon intervjuat har även de särskilda strategier då de åker taxi. Taxi som färdmedel brukar enligt Andersson vanligtvis betraktas som tryggt och att åka taxi tycks i sig vara en strategi för att undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier för många kvinnor. Efter att media de senaste åren uppmärksammat våld i samband med

taxiresor har dock kvinnor enligt Andersson också utvecklat en rädsla och strategier för att åka taxi. Detta kan tydligt kopplas till Anita Hebers (2001) tankar kring att media påverkar rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier.

Vidare säger en av kvinnorna att hon på väg hem från jobbet föredrar åker buss trots att det innebär en längre resväg. En annan av kvinnorna känner sig inte trygg när hon åker buss nattetid och säger att hon inte borde göra det. Att kvinnornas åsikter kring huruvida ett transportmedel kan anses tryggt eller ej måste enligt Birgitta Andersson (2001) förstås genom att kvinnornas hela "förflyttningsprojekt" tas i beaktning. Utifrån sin studie har Andersson konstaterat att valet av transportmedel inte främst är beroende på om det ena eller det andra transportmedlet upplevs som tryggtast. Hon menar att det mer handlar om förflyttningarna runt omkring till exempel bussen, bilen, cykeln eller taxin. Om en busshållplats upplevs som trygg kan detta vara ett bättre alternativ till taxi, skulle busshållplatsen inte vara trygg kan cykeln vara ett alternativ att föredra och om bilen måste parkeras på en otrygg parkeringsplats kanske valet att åka taxi blir mer naturligt.

#### **6.3.4 Kvinnors utseende och beteende som strategi**

Kvinnorna i vår studie har alla berättat om strategier de använder sig av för att inte bli utsatta för sexuellt våld och sexuella trakasserier. De upplever till exempel att risken för att bli utsatt kan öka om de befinner sig på en del platser och de undviker därför sådana platser. Men inte bara detta tror kvinnorna kan öka risken för att utsättas. Flera av kvinnorna i vår studie beskriver också hur de uppfattar att ett speciellt utseende eller beteende kan öka risken för att utsättas för sexuella trakasserier. Kvinnorna anser att en kvinnas utseende eller beteende inte bör avgöra om hon blir utsatt eller ej. De tror dock att män kan uppleva att ett flörtigt beteende, utmanande kläder och kvinnor som vågar ta plats bjuder in till uppmärksamhet och kroppsberöring.

Kvinnorna är ense om att en kvinna med dessa attribut utsätter sig för större risk. Bland annat uttalar en av kvinnorna följande;

"[...]det är ju hemskt att säga det men det är ju säkert så man tänker, som ja asså ju mer

utmanande kläder jag har desto mer kanske dom tycker att det är okej, fast det är så klart inte så men jag kan tänka mig att det är så dom tänker, så att det är mer okej att jag tar på henne för att hon ber om det, eller hur ska man säga” (Lisa, 24 år).

En annan av kvinnorna beskriver;

”[...]det är den här, liksom med att tjejer med kort kjol och urringat och att dom menar att dom får skylla sig själva om dom blir våldtagna har man ju hört dom som tycker, vilket är ju helt idiotiskt, men att det finns ju säkert dumma män som liksom ser det som frestande, att dom liksom förstår inte att man gör inte så här liksom” (Elin, 25 år).

Att män skulle uppfatta kvinnor som till exempel har på sig en kort kjol eller en urringad topp som inbjudande till sexuella trakasserier kan bland annat förklaras genom Berger och Luckmans (1979) begrepp typifiering och meningsbärande symboler. En del män typifierar lättklädda och flörtiga kvinnor enligt historiska föreställningar om den lättklädda kvinnan som lössläppt och sexuellt inbjudande. Män kan tänkas typifiera den lättklädda kvinnan utifrån att de upplever den korta kjolen och den urringade toppen som en meningsbärande symbol för sex.

Vidare lär sig kvinnor att vara kvinnor och män att vara män under sin socialiseringsprocess (Listerborn, 2002). Även detta tycks kunna förklara föreställningen om att utseende och beteende kan stärka kvinnors utsatthet. Kvinnlighet och kvinnans sexualitet institutionaliserades flera hundra år tillbaka i tiden, genom att kvinnor inte hade rätt till sin egen sexualitet och genom att mannen i ett äktenskap rättsligt hade makt över kvinnan. Fortfarande idag lever det historiska arvet av institutionaliseringen av kvinnlighet och kvinnans sexualitet vidare. Kvinnor av idag har förvisso rätt till sin sexualitet men lär sig trots det fortfarande genom sin socialisering att de bör vara dygdiga och att en lättklädd kvinna utmanar män. Listerborn (2002) skriver att kvinnor enligt feministiska geografer åläggs skyldigheten att skydda sig själv och att rättssystemet vid tillfällena klandrar våldtagna kvinnor för sin lättkläddhet. Detta styrker ytterligare bilden av lättklädda kvinnor som lätta offer. Kanske kan det därför inte sägas vara särskilt kontroversiellt att kvinnorna i vår studie upplever att det yttre och beteendet spelar en roll i huruvida kvinnor blir utsatta för sexuella

trakasserier eller ej.

Ett par av kvinnorna i vår studie uttrycker dessutom att en kvinna som tar plats lättare utsätts för sexuella trakasserier ” [...]jag tänker nog mer att det handlar om det här som du sa, att ta plats[...]Det handlar om många tjejer som dansar mycket och syns mycket och pratar väldigt högt[...]” (Kajsa, 28 år). Hur stor plats det är accepterat att ta menar Carina Listerborn (2002) bestäms genom socialisering; ”Det är genom uppfostran och inläring vi lär oss hur man ska vara som kvinna och man och hur mycket plats man får ta i anspråk” (s. 85). Samma kvinna som ovan uttalar sig kring hur ett beteende kan påverka utsattheten för sexuella trakasserier, tror också att hon kan använda sitt beteende som en strategi för att undvika att utsättas för sexuella trakasserier.

”Jag kan ju märka om jag har en bra dag, om jag har ett självförtroende och jag känner att jag mår bra, om jag sträcker på ryggen och tittar mig omkring att fler folk tittar på mig då, så jag kan ju styra det på det sättet liksom att gå lite men om jag tittar ner i marken och bara går förbi eller om jag möter blicken eller hur man kan göra” (Kajsa, 28 år)

Kvinnorna i vår studie menar att kvinnors klädsel och beteende kan öka risken för att utsättas för sexuella trakasserier. Trots detta menar ändå några av kvinnorna att det inte begränsar deras vardag. En av kvinnorna uppger att till exempel en kort kjol kan påverka risken för utsatthet, samtidigt hävdar hon att hon aldrig skulle låta detta stoppa henne ifrån att klä sig i kort kjol. En annan av kvinnorna berättar att då hon mår dåligt betar hon sig och klär sig annorlunda för att undvika oönskad uppmärksamhet från män;

”Om jag inte mår bra och sånt försöker man ju typ och va asså så här, för då vill man ju inte visa hud liksom, så då kanske man liksom fast, det är som man vill krypa ihop typ och inte vilja att folk eller dom personerna ska titta på en mer” (Emma, 26 år).

Däremot berättar ett par av kvinnorna att de inte klär sig ”utmanade”, detta för att undvika ovälkommen uppmärksamhet ifrån män. En av kvinnorna uttrycker; ”Jag får alltid kommentarer för mina bröst så jag försöker alltid ha liksom så här liksom täcka mig för jag vill liksom inte ha kommentarer och jag vill liksom inte

ha blickar, helt enkelt för att det är jobbigt” (Lisa, 24 år). Det är dock få av kvinnorna som tror att kvinnors utseende och beteende ökar risken för att utsättas för sexuellt våld.

### **6.3.5 Strategiernas syfte**

Hälften av kvinnorna i vår studie tror inte att deras strategier egentligen är till någon större hjälp i verkligheten. De anser följaktligen inte att strategierna de utvecklats för att undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier uppfyller sitt syfte, att skydda mot sexuellt våld och sexuella trakasserier. ”[...] hade det varit någon som hade bestämt sig, som går ute och möter mig på gatan, som har liksom bestämt sig för att han eller hon ska slå någon så tror inte jag att min telefon i örat[...]spelar någon roll[...] (Kajsa, 28 år). Kvinnorna anser snarare att deras strategier är till för den egna upplevelsen av kontroll och säkerhet. I en situation då de möter någon som vill dem illa tror de inte att strategierna skulle vara till nytta. Att kvinnorna trots detta utvecklats strategier för att hantera och avstyra hotet om sexuellt våld och sexuella trakasserier kan tyckas förvånande. Men kan förstås genom Berger och Luckmans (1979) tankar kring individens olika zoner och vad som är påverkbart och vad som inte är det. Som redan tidigare i analysen nämnts kan individen sägas vara uppdelad i det som är nära, den närmaste zonen, och det som är längre ifrån. Det som befinner sig i den närmaste zonen är för den enskilde individen mer påverkbart. Kvinnorna kan genom sina strategier påverka sitt beteende och på så vis få en känsla av att de minimerar riskerna för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. De har dock inte samma möjlighet att påverka de yttre zonerna i vilka till exempel våldsförövare befinner sig. På så sätt kan de inte helt undvika riskerna för att utsättas för sexuellt våld eller sexuella trakasserier. Kvinnorna kan således sägas utveckla strategier för den inre zonen men tror inte att strategierna har någon påverkan i de yttre zonerna. De kvinnor som däremot tror att deras strategier är en verklig hjälp har bland annat uppgett att de genom att hålla sig uppmärksamma och nyktra i en del situationer kan undvika att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. De kvinnorna kan alltså sägas tro att påverkan i den inre zonen kan skydda dem.

### **6.3.6 Begränsad eller ej**

Att leva med ett antal strategier för att undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier torde innebära att kvinnorna i vår studie också upplever en viss begränsning i sin vardag. Att inte gå ut på promenad fastän man vill och att inte bege sig ut på en joggingrunda då det är mörkt borde anses som begränsningar. Trots att det är kvinnor som sagt sig undvika sådant, är det få av kvinnorna i vår studie som anser att hotet om sexuellt våld och sexuella trakasserier begränsar deras vardag. Vid fråga om de känner av några begränsningar har större delen av de intervjuade kvinnorna svarat nej. En av kvinnorna uppger att hon är fri och kan säga ifrån om något skulle hända henne. En annan upplever sig inte begränsad men säger att detta beror på att hon idag inte längre rör sig i det offentliga rummet i samma utsträckning som tidigare. En tredje hävdar sig inte fundera kring sina begränsningar överhuvudtaget. En av de intervjuade kvinnorna har klart uttryckt att hotet om sexuellt våld och sexuella trakasserier påverkar och begränsar hennes vardag. Att större delen av kvinnorna i vår studie inte upplever sig begränsade trots att de kunnat nämna antalet strategier anser vi som något motsägelsefullt. Ett möjligt svar till varför kvinnorna trots sina strategier inte anser sig begränsade finner vi hos en av de intervjuade kvinnorna; ”[...]jag tror ändå det påverkar, absolut. Men jag tror också att, att man är ju så van vid det så att man inte tänker på det ” (Emma, 26 år). Enligt Berger och Luckman (1979) blir allt sådant som vanemässigt och rutinmässigt upprepas en del av vår verklighetsbild och en del av ”det normala”. Vidare ifrågasätts vanligen inte en rutinmässig handling enligt Berger och Luckman (1979). Strategierna hos kvinnorna i vår undersökning kan benämnas som rutinmässiga handlingar, de flesta av kvinnorna följer ett mönster i hur de beter sig då vistas i det offentliga rummet under till exempel kvällstid, och strategierna ifrågasätts inte. Det kan tänkas att kvinnorna därav inte upplever sina strategier som en del av en begränsning.

### **6.3.7 Trygghetens rum- de privata rummet**

Samtliga av kvinnorna i vår studie berättar att det är i hemmet, omgivna av nära och kära, som de känner sig säkrast och upplever störst trygghet. Kvinnorna i vår studie beskriver en ökad trygghet i det bekanta och de upplever sig tryggast i det privata rummet med människor som de känner. Några av kvinnorna beskriver

även att de upplever en ökad trygghet på välbekanta platser i det offentliga rummet, till exempel i det egna bostadsområdet eller på arbetsplatsen. Anita Heber (2007) beskriver att individer på en bekant plats eller i ett bekant område upplever sig säkrare eftersom hon känner till trakten och människorna, hon upplever då ökad trygghet då hon tror sig vet vem hon kan möta och hon upplever en vetskap om vad som kan ske och inte ske. Två av kvinnorna i vår studie uppger att de upplevt rädsla i det privata rummet. En av kvinnorna beskriver att hon upplevt rädsla på en " dejt" hemma hos en man då han inte ville släppa iväg henne när hon önskade att gå. Den andra kvinnan berättar att hon blivit rädd då hon hamnade i ett låst rum med en grupp okända män under en festkväll;

"Jag satt ner och tänkte hur ska jag liksom, jag kan ju inte få panik men jag måste ut, men jag kan ju inte bli liksom galen och skrika liksom men jag måste ut[...]vi satt där och prata i alla fall och så sa en av killarna, så sa han så här vill du inte hitta på något eller vill du inte göra något kul så där och så flinade han lite[ ...]då tänkte jag bara jag måste ut härifrån"(Lisa, 24 år).

En av kvinnorna i vår studie berättar att hon upplevt att stämningen blivit obehaglig vid ett tillfälle i det privata, även detta var under en fest, men hon uttrycker att situationen aldrig gick så långt att hon upplevde rädsla. Övriga kvinnor i vår studie uppger att de aldrig känt rädsla i det privata rummet. BRÅ:s trygghetsundersökning (2009) visar att det är betydligt större risk att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier i det privata rummet än i det offentliga rummet. Trots detta kan vi i vår studie se att kvinnors upplevda rädsla är starkt kopplad till det offentliga rummet. Carina Listerborn (2002) diskuterar detta faktum i sin avhandling och hon menar att kvinnors rädsla i det offentliga rummet är beroende av hur samhället är uppbyggt och anpassat för män och inte för kvinnor. Hon menar att det offentliga rummets arkitektur inte är anpassad för kvinnor och att detta ger män ett maktövertag som skapar en otrygghet för kvinnor när de vistas i det offentliga rummet. Anita Heber (2007) diskuterar hur media påverkar kvinnors rädsla i det offentliga rummet genom att lägga mer fokus på våldet som sker i det offentliga rummet än på det våld som sker i det privata rummet. Hon menar att detta bidra till att kvinnor upplever en oproportionerligt stor rädsla i det offentliga rummet. Även det faktum att kvinnor ofta är fysiskt



svagare än män kan vara bidragande till upplevelsen av rädsla, menar Heber (2007). Att individen upplever sig som sårbar och oförmögen till att skydda sig själv kan utgöra en känsla av maktlöshet som i sin tur bidrar till en ökad upplevelse av rädsla. Berger och Luckman (1979) beskriver att individen lever i en plausibilitetsstruktur, vilket innebär det sammanhang och den verklighet som individen befinner sig i. I plausibilitetsstrukturen lär sig individen sin identitet och plats i samhället. Kvinnors syn på sig själva är beroende av hur plausibilitetsstrukturen ser på kvinnor. Denna struktur påverkar hur kvinnor upplever sin vardag och det som sker i vardagen. Om det i strukturen anses att en kvinna bör vara rädd i det offentliga rummet kommer hon att uppleva rädsla i det offentliga rummet, och på så sätt kommer hon att bevara och upprätthålla strukturens syn på hur kvinnan bör känna och var hon bör uppleva rädsla. Fyra av kvinnorna i vår studie tror sig vara naiva i synen på hotet om att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. De uttrycker att de borde känna sig mer rädda och att de borde vara mer försiktiga. Kvinnorna berättar att de vid upprepade tillfälle fått höra av släkt och vänner att de borde vara mer aktsamma i det offentliga rummet. Utifrån Berger och Luckmans (1979) tanke om plausibilitetsstrukturen anser vi att kvinnorna i vår studie har socialiserats in i rollen som sårbara och rädda, och kvinnorna har lärt sig att det är i det offentliga rummet de bör känna rädsla. På samma sätt har kvinnor lärt sig att det är i det privata rummet de bör känna trygghet.

### **6.3.8 Sammanfattning**

Det kan konstateras att vardagen för kvinnorna i vår studie inrymmer ett antal strategier för hantering av rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Strategierna blir mer eller mindre framträdande beroende på var kvinnorna befinner sig och när de befinner sig där. Att kvinnorna lever med flertalet strategier har dock inte påverkat deras upplevelse av begräsning och få av kvinnorna upplever att de begränsas av hotet om sexuellt våld och sexuella trakasserier. I vår mening tyder dock de strategier som utvecklats hos kvinnorna på att begränsningar finns i kvinnornas vardag. Till exempel går inte kvinnorna ensamma då de är mörkt, de undviker att röra sig i det offentliga rummet under kvällstid, de väljer att inte bära utmanande kläder och de undviker sådana

transportmedel som kan anses otrygga. Att kvinnorna inte anser sig begränsade antar vi bero på att kvinnor vanemässigt upprepar sina strategier och att strategierna blivit en naturlig del av deras verklighet. Att ifrågasätta sådant, menar Berger och Luckman (1979), är svårt. På samma sätt tycks det svårt att definiera det som begränsande.

# Kapitel 7. Avslut

## 7.1 Sammanfattande diskussion

Vårt syfte med denna uppsats har varit att undersöka hur åtta kvinnor mellan 23-28 år i Malmö upplever hotet om att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier och hur detta i sin tur påverkar kvinnornas vardag. Frågeställningarna vi har utgått ifrån har varit;

- Upplever kvinnor rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier?
- Påverkas kvinnor av hotet om att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier?
- Begränsar kvinnor sin vardag för att undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier?
- Vilka olika faktorer kan påverka kvinnors rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier?

Kvinnorna i vår studie tycks uppleva en ambivalens gällande rädslan för att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Flera av kvinnorna uppger att de inte upplever rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier och att de inte begränsas i sin vardag. Trots detta har samtliga av kvinnorna kunnat beskriva flertalet upplevda rädsor och strategier de utvecklat i syfte att undvika att utsättas för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Majoriteten av kvinnorna beskriver att de känner större rädsla för sexuellt våld än annan typ av våld och flera har uttryckt att de upplever en större rädsla för att utsättas för våldtäkt än för att bli bragda om livet. De anser att konsekvenserna av en våldtäkt är omfattande och de tror att det är svårt att leva med upplevelsen och påverkan av att ha blivit våldtagen. Att kvinnorna känner en ambivalens inför att uttrycka att de upplever rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier kan förstås genom Berger och Luckmans begrepp typifiering. En kvinna som är rädd typifieras i vårt samhälle ofta som ett offer. I vårt samhälle är rädsla i många fall detsamma som att vara sårbar och svag, detta tror vi inte är önskvärt hos kvinnorna. Ett par av kvinnorna vill inte kännas vid sin rädsla eftersom de inte vill känna sig kontrollerade och

begränsade av rädslan och de intalar sig själva att de inte är rädda som en strategi. Samtidigt har dessa kvinnor, liksom övriga kvinnor i studien, utvecklat ett flertal strategier för att hantera sin rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Kvinnorna i vår studie undviker att möta okända mäns blickar, de snabbar på stegen och stirrar ner eller går över på andra sidan gatan när de passerar en grupp män. De dricker inte för mycket alkohol för att inte tappa kontrollen, de undviker kläder som kan anses "utmanande", de undviker ensliga platser och att vistas ute ensamma när det är mörkt. De placerar sig i baksätet när det åker taxi ensamma och de undviker helt att åka "svarttaxi". De väljer att cykla istället för att promenera och kvinnorna förklarar att de har en långsiktig planering när de väljer transportmedel. Redan innan de lämnar hemmet planerar de hur de ska ta sig hem på tryggast vis. I vår mening är detta tydliga begränsningar och inskränkningar i kvinnornas vardag och i deras rörelsefrihet. Utvecklingen, existensen och behovet av dessa strategier har vi försökt förstå genom olika teoretiska begrepp utvecklade av Berger och Luckman (1979). Att olika strategier har utvecklats hos kvinnorna ser vi som en naturlig reaktion för att ta kontroll och hantera den upplevda rädslan. Enligt Berger och Luckman (1979) konstruerar individer sin vardagsverklighet bland annat genom rutinmässig upprepning av handlingar och tankar. När handlingar och tankar i vardagen sker vid upprepade tillfällen slutar individen att ifrågasätta dem, individen accepterar dem som en del av vardagen. Vi tror att kvinnor under, både primär och sekundär, socialisering lär sig att acceptera en verklighet som innehåller inslag av sexuellt våld och sexuella trakasserier. Upplevelsen av rädsla internaliseras och istället för att ifrågasätta rädslan utvecklar kvinnorna strategier för att hantera den. Även strategierna blir en del av vardagsverkligheten och slutar ifrågasättas. Vi ser detta som en av orsakerna till att majoriteten av kvinnorna i vår studie har svårt att uppges att de upplever rädsla och att de begränsas av rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier, trots att de tydligt kan beskriva båda delar. Vi tror att kvinnorna har burit på känslan av rädsla och använt sig av strategier för att hantera upplevelsen av rädsla stora delar av sina liv och därav har det blivit deras vardagsverklighet. Om kvinnorna alltid har burit på upplevelsen av rädsla är det i vår mening inte förvånande att de inte längre reflekterar över dess närvaro. På liknande sätt tror vi att strategierna har blivit en vardag som inte längre upplevs som en begränsning.

Vi ser många likheter i resultaten från vår studie och med vad som framkommit i tidigare forskning. Hur media påverkar rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier är en sådan likhet. Heber avhandlar i boken *Var rädd om dig*, hur kvinnor genom att ta del av rapportering kring brott i lokal media upplever en ökad otrygghet. Även i vår undersökning har kvinnor upplevt lokal medias påverkan på rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Ytterligare likheter mellan tidigare forskning och vår undersökning finner vi i kvinnors val av transportmedel, kvinnors ökade upplevelse av rädsla i mörker och i arkitekturens påverkan på upplevelsen av rädsla. Andersson (2001) menar att kvinnor väljer att färdas med sådana transportmedel som ökar deras upplevelse av trygghet. Detta ser vi tydligt i vår undersökning, till exempel har kvinnorna i vår studie uppgett att de undviker att åka svarttaxi då det upplevs som otryggt. De berättar även att deras trygghet ökar då de väljer att cykla istället för att promenera. Vad gäller kvinnors ökade rädsla i mörker konstateras både i Anderssons (2001), Listerborns (2002), Hebers (2007) och i vår studie, att mörker och ljus är avgörande faktorer för upplevelsen av rädsla. Kvinnorna i vår studie upplever, likt kvinnorna i nyss nämnd studier, störst rädsla för sexuellt våld och sexuella trakasserier då de befinner sig på mörka och ödsliga platser. Att arkitekturen i det offentliga rummet påverkar kvinnors rädsla har tydligt uttryckts i vår studie. Kvinnorna undviker bland annat gångvägar omgivna av buskage, mörka gränder och oupplysta platser. Rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier är starkt kopplad till det offentliga rummet, trygghet kopplas strakast till det privata rummet. Listerborn (2002) menar att detta beror på att stadens arkitektur och det offentliga rummet inte är anpassat till kvinnor. Tryggast upplever sig kvinnorna i sitt hem och tillsammans med vänner och familj. Även detta har konstaterats i Anderssons (2001), Listerborns (2002) och Hebers (2007) studier. Att likheten mellan vår studie och tidigare forskning är uppenbar finner vi intressant och vi bedömer att de svar som framkommit ur vår studie därför kan ses som relativt allmängilliga för kvinnor. Detta innebär att unga kvinnor i sin vardag, påverkas, begränsas och räds hotet om sexuellt våld och sexuella trakasserier. Dock är rädslan och strategierna för att undvika sexuellt våld och sexuella trakasserier så väl integrerad i kvinnors vardagsverklighet att de vid en första anblick inte reflekterar över dess existens. Först vid samtal om hur kvinnor känner och agerar i olika situationer tycks rädslan och strategierna åskådliggöras.

## Källförteckning

Andersson Birgitta (2001) Rädslans rum, trygghetens rum –ett forskningsprojekt om kvinnors rädsla i trafikrummet

<http://www.vinnova.se/upload/EPiStorePDF/vr-01-32.pdf>

Hämtad 2009-11-16

Aspers, Patrik (2007). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden.*

Malmö: Liber

Berger, Thomas & Luckman, Peter (1979) *Kunskaps sociologi, hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet.* Stockholm: Wahlström & Widstrand

Blom, Björn & Morén, Stefan & Nygren Lennart (2006) *Kunskap i socialt arbete.*

Stockholm: Natur och kultur

Brottsförebyggande rådet (2009), *Nationella trygghetsundersökningen 2008. Om utsatthet, trygghet och förtroende.* Stockholm: Brottsförebygganderådet, information och förlag,

[http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module\\_instance=4&name=2009\\_02\\_NTU\\_2008.pdf&url=/dynamaster/file\\_archive/090226/f68506f843dd23f6cb81c674ce2522b/2009%255f02%255fNTU%255f2008.pdf](http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=2009_02_NTU_2008.pdf&url=/dynamaster/file_archive/090226/f68506f843dd23f6cb81c674ce2522b/2009%255f02%255fNTU%255f2008.pdf) Hämtad 2009-10-29

Diskrimineringslag (2008:567) SFS,

<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2008:567>

Hämtad 2009-11-30

Diskrimineringsombudsmannen (2009)

<http://www.do.se/Diskriminerad/Arbetslivet/Vad-ar-trakasserier/>

Hämtad 2009-11-30

FN deklARATION 1993 om avskaffandet av våld mot kvinnor (A/RES/48/104, 1993)

<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

hämtad 2009-11-30

Gustavsson, Bengt. Hamrén, Göran. Petersson, Bo (2005) *Vad är god forskningssed, synpunkter, riktlinjer och exempel*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Heber, Anita (2007) *Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskning, intervjupersoner och dagspress*. Stockholms universitet: Kriminologiska institutionen

May, Tim (2001), *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur

Daneback, Kristian och Månsson, Sven-Axel. *Internetforskning i*: Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans & Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red) (2008). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.

Bäck-Wiklund, Margareta. Fenomenologi. *Livsvärld och vardagskunskap i*: Månsson, Per (red.) (2003). *Moderna samhällsteorier. Traditioner, riktningar, teoretiker*. Stockholm: Rabén Prisma.

Listerborn, Carina (2002), *Trygg stad. Diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik*. Göteborg, Chalmers tekniska högskola: Sektionen för arkitektur

Repstad, Pål (2007), *Närhet och distans*. Lund: Studentlitteratur

Socialhögskolan (2009), *Råd och anvisningar för uppsats arbete*. Lund: Lunds universitet.

## Bilaga: Intervjuguide

Vår uppsats kommer att behandla hur kvinnor upplever och påverkas av rädslan för sexuellt våld och sexuella trakasserier. Intervjun kommer att ta cirka en timme. Du kommer att vara anonym i vår redovisning av data. Vi önskar att spela in intervjun på band. Är det ok? Vi kommer transkribera intervjun och sedan förstöra inspelningen. Vissa frågor kan tänkas känsliga och du svarar givetvis endast på det du vill.

*Vad betyder orden sexuellt våld och sexuella trakasserier för dig? (Ge några exempel om det är lättare)*

Jag kommer nu beskriva fem olika situationer och jag kommer följa upp dem med ett antal frågor

**Situation 1.** *Du är ute på stan och en främmande man synar dig från topp till tå, han "äter dig med blicken".*

*Har du upplevt en liknande situation?*

*Hur kändes det?*

*Hur agerade du i situationen?*

*Gör du något speciellt för att undvika dessa situationer?*

*Tror du att ditt beteende och ditt yttre kan påverka situationen?*

**Situation 2.** *Du är ute och en främmande man ropar efter dig, -Wow, hi Baby! Vad heter du?*

*Har du upplevt en liknande situation?*

*Hur kändes det?*

*Hur agerade du i situationen?*

*Gör du något speciellt för att undvika dessa situationer?*

*Tror du att ditt beteende och ditt yttre kan påverka situationen?*

**Tillägg.** *Hallå! Kom igen då!! Skit i det då jävla hora!!*

*Har du upplevt en liknande situation?*



*Hur kändes det?*

*Hur agerade du i situationen?*

*Gör du något speciellt för att undvika dessa situationer?*

*Tror du att ditt beteende och ditt yttre kan påverka situationen?*

**Situation 3.** *Du är ute på krogen och plötsligt känner du en hand på din kropp (ex på rumpa, bröst)*

*Har du upplevt en liknande situation?*

*Hur kändes det?*

*Hur agerade du i situationen?*

*Gör du något speciellt för att undvika dessa situationer?*

*Tror du att ditt beteende och ditt yttre kan påverka situationen?*

*Tror du att du skulle du uppleta det annorlunda om samma situation uppstod i ex biokön, bankomatkö, i väntan på tåget?*

**Situation 4.** *Du sitter i framsättet i en taxi på väg hem. Det är mörkt ute. Taxichauffören tar på ditt ben. Du säger till honom att sluta och att han ska köra dig hem. Han kör till fel adress, stannar och försöker kyssa dig. Du skriker att han ska sluta och köra dig hem. Han kör dig till rätt adress. Du betalar och hoppas ut.*

*Har du upplevt en liknande situation?*

*Hur kändes det?*

*Hur agerade du i situationen?*

*Gör du något speciellt för att undvika dessa situationer?*

*Tror du att ditt beteende och ditt yttre kan påverka situationen?*

*Anmäler du händelsen?*

**Situation 5.** *Du är ute en kväll och blir väldigt berusad. Du träffar en kille och ni går hem tillsammans. Ni hånglar på kvällen och ni fortsätter hemma. Ni ligger i sängen och du säger till honom att du inte vill ha sex, du fnittrar i samma stund som du säger det. Du ligger tätt intill honom och som du kommer ihåg det så somnar du. Det nästa du minns är att han ligger på dig och kommer in i dig. Du*

*minns att du säger nej, men du vet inte om han har hört dig, och du försöker knuffa bort honom. Du minns inte om han fortsätter en stund eller om han slutar direkt, det är suddigt.*

*Har du upplevt en liknande situation?*

*Hur kändes det?*

*Hur agerade du i situationen?*

*Tror du att ditt beteende och ditt yttre kan påverka situationen?*

*Gör du något speciellt för att undvika dessa situationer?*

*Vems var felet att händelsen spårade ur?*

*Får tjejen skylla sig själv?*

*Anmäler du händelsen?*

*Känner du en rädsla för att utsättas för sexuellt våld eller sexuella trakasserier?*

*Hur visar sig denna rädsla?*

*Finns det speciella situationer när denna rädsla är starkare?*

*Kan du nämna några platser som du kopplar till fara för att utsättas för sexuella trakasserier eller sexuellt våld?*

*Hur beter du dig på när du befinner dig på dess platser och i dessa situationer?*

*Gör du något speciellt för att underrätta din rädsla?*

*Känner du alltid rädsla på dessa platser och i de situationer som du beskrivit?*

*Mer specifikt vad är du rädd för?*

*Varför är du rädd?*

*Är du mer rädd för att utsättas för sexuellt våld än för annan typ av våld?*

*Har du vid något tillfälle utlevt rädsla i det privata rummet? (Ex hemma, hos en vän, på fest), utveckla!*

*På vilka platser eller i vilka situationer känner du dig som mest trygg? (privata eller offentliga platser/rum)*

*Hur påverkar möjligheten att bli utsatt för sexuella trakasserier och sexuellt våld din vardag i övrigt?*



Filnamn: c-uppsats...4  
Katalog: C:\Users\johanna\Documents\c-uppsats  
Dokumentmall: C:\Users\johanna\AppData\Roaming\Microsoft\Mallar\Normal.  
dot  
Titel: Kapitel 1  
Angående:  
Författare: johanna  
Nyckelord:  
Kommentarer:  
Datum: 2010-01-04 23:58  
Version: 52  
Senast sparad: 2010-01-19 19:50  
Senast sparad av: johanna  
Total redigeringstid: 804 minuter  
Senast utskrivet: 2010-01-19 19:56  
Vid senaste fullständiga utskrift  
Antal sidor: 67  
Antal ord: 18 291 (cirka)  
Antal tecken: 104 260 (cirka)